

รายงาน
การติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้
นอกระบบและตามอัธยาศัย
ปี 2549-2550

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

374.1078

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส 691 ร

รายงานการติดตามและประเมินผล

การจัดการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัย

ปี 2549-2550 กรุงเทพฯ : 2551

96 หน้า

ISBN 978-974-559-225-4

1. การศึกษานอกระบบ-การประเมินผล

2. การศึกษาตามอัธยาศัย-การประเมินผล

3. ชื่อเรื่อง

รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

นอกระบบและตามอัธยาศัย ปี 2549-2550

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 35 / 2551

พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ 2551

จำนวน 1,000 เล่ม

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 0-2668-7123

โทรสาร 0-2243-7915

Website : <http://www.onec.go.th>

สำนักพิมพ์ บริษัท เฟลิน สตูดิโอ จำกัด

265 ซอยสวัสดิ์ ถนนประชาสงเคราะห์

แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400

โทร. 0-2692-0715

โทรสาร 0-2692-0715

Website : <http://www.phloenstudio.com>

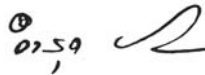
คำนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จึงกำหนดให้มีการจัดการศึกษา 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และสามารถเรียนรู้ได้หลากหลายตามความสนใจอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมีสาระครอบคลุมผลการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการเรียนรู้นอกระบบ 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การดำเนินงานด้านหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน (2) การเทียบโอนผลการเรียนรู้ (3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (4) มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

การจัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัยฉบับนี้ ได้รับความร่วมมือ

อย่างดียิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ตั้งแต่การกำหนดกรอบการติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูล และการพิจารณารายงาน สำนักงานฯ จึงขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะได้นำผลการติดตามและประเมินผลนี้ไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ของระบบและตามอัธยาศัยให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

(นายออรุณ จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ค
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์	2
3. ขอบเขตการศึกษา	3
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 วิธีดำเนินการ	5
1. การกำหนดกรอบแนวทางการติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้	5
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล	6
3. การวิเคราะห์ข้อมูล	7
4. การตรวจสอบความถูกต้องของการ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	7

บทที่ 3 การติดตามและประเมินผลการจัดการ	9
เรียนรู้ระบบและตามอัธยาศัย	
1.การจัดการเรียนรู้ระบบ	9
1.1 หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน	10
1.2 การเทียบโอนผลการเรียนรู้	25
1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	29
1.4 มาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษาระบบ	31
2.การจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย	37
2.1 ห้องสมุดประชาชน	38
2.2 พิพิธภัณฑ์	50
2.3 ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา	53
2.4 สื่อเทคโนโลยี	55
บทที่ 4 สรุปและข้อเสนอแนะ	59
สรุปผลการดำเนินงาน	60
- การจัดการเรียนรู้ระบบ	60
- การจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย	66
ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	75

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนผู้ลงทะเบียนเรียน เทียบกับ เป้าหมาย ปี 2549 - 2550	14
ตารางที่ 2 จำนวนผู้จบหลักสูตร เทียบกับ เป้าหมาย ปี 2549 - 2550	15
ตารางที่ 3 ผลการเทียบระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2549 - 2550	27
ตารางที่ 4 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ปีการศึกษา 2549	30
ตารางที่ 5 คาร์ยละเอียดผลการประเมินคุณภาพ การศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	31
ตารางที่ 6 มาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน	35

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้นอกระบบ และตามอัยาศัยพิจารณาสาระจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดประเด็นในการติดตามและประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานรวม 2 ประเด็นหลัก คือ 1. การจัดการเรียนรู้นอกระบบ ครอบคลุม 4 เรื่อง คือ 1) หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน 2) การเทียบโอนผลการเรียนรู้ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 4) มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ และ 2. การเรียนรู้อัตนาศัย ซึ่งดำเนินการโดยการจัดการบริการแหล่งเรียนรู้อในลักษณะต่างๆ โดยจะได้นำเสนอเฉพาะกรณีการดำเนินงานของสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร และสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งมีผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้นอกระบบ

1.1 หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน

1.1.1 หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดทำหลักสูตร

บูรณาการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต โดยได้จัดทำหลักสูตรการศึกษา เพื่อชีวิตที่ไม่อิงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้แผนแม่บทชุมชน ในการจัดทำหลักสูตร พัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจัดการศึกษานอกระบบใน ลักษณะการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น มีโครงสร้างหลักสูตรเป็น สมรรถนะหรือกลุ่มสมรรถนะของแต่ละอาชีพ ส่วนกรุงเทพมหานคร ได้จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรระยะสั้น 4 หมวดวิชา คือ อุตสาหกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และศิลปกรรม และได้จัด อบรมวิชาชีพระยะสั้นให้แก่ชุมชนโดยร่วมกับสถานศึกษา วัด ทัศนสถาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้จะได้มีการพัฒนาหลักสูตร ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง แต่จากการติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า การดำเนินการดังกล่าวยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่ หลากหลายเท่าที่ควร เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดประสบการณ์ ในการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากนี้ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

1.1.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้ ได้มีการดำเนินการ หลากหลายรูปแบบ เช่น จัดให้มีการพบกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนโดยเข้ารับการฝึกอบรมตามสถานที่และ เวลาที่กำหนด การเรียนรู้จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และแหล่งเรียนรู้ที่ สถานศึกษาจัดบริการ และยังได้มีการจัดการเรียนการสอนผ่าน เครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่จากการติดตามการดำเนินงาน พบว่า แม้จะ ได้พยายามจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย แต่ยังคงมีปัญหา

และอุปสรรค กล่าวคือ กลุ่มเป้าหมายไม่มีเวลาเรียนเนื่องจากต้องประกอบอาชีพ และมีการออกกลางคันเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้การจัดการศึกษาทักษะอาชีพ ยังมีวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ไม่เพียงพอ

1.1.3 การวัดและประเมินผลผู้เรียน ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 26 ซึ่งได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม การทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พยายามพัฒนารูปแบบและวิธีการวัดและประเมินผล แต่จากการติดตามการดำเนินงาน พบว่า เครื่องมือในการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับศักยภาพผู้เรียน และเกณฑ์การวัดและประเมินผล ก็ไม่เหมาะสมกับผู้เรียนด้วย

1.2 การเทียบโอนผลการเรียนรู้ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการเทียบระดับการศึกษา ได้จัดทำหลักเกณฑ์ วิธีการเทียบระดับการศึกษา และได้พัฒนาการเทียบระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้จัดทำหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียน โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์ และการเทียบโอนผลการเรียนรู้ สถานศึกษาเป็นผู้ทำการประเมิน

ในรูปของคณะกรรมการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากการติดตามการดำเนินงานเทียบโอนดังกล่าว พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการเทียบโอน อีกทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินก็มีหลากหลายยุ่งยากต่อการใช้ โดยเฉพาะการประเมินโดยการเขียนตอบก็ไม่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของผู้เข้ารับการประเมิน ส่วนการเทียบระดับการศึกษาต้องตั้งคณะกรรมการที่มีความสามารถเฉพาะด้านที่จะประเมินซึ่งหาได้ค่อนข้างยาก ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการประเมินเทียบระดับไม่สัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่เก็บจากผู้ขอรับการประเมิน

1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนทุกวิชาต่ำกว่าร้อยละ 50 และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบในระดับประเทศ ส่วนปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนต่ำเพราะผู้เรียนไม่มีเวลาเรียนเท่าที่ควร เนื่องจากต้องประกอบอาชีพ นอกจากนี้บุคลากรของสถานศึกษายังมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้การเรียนการสอนไม่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งขาดการกำกับ นิเทศ ติดตามอย่างใกล้ชิด

1.4 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา
นอกระบบ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจโดยตรงในการจัดการศึกษานอกระบบ จึงได้ดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน และได้นำไปทดลองใช้ใน

สถานศึกษา แล้วจึงนำกลับมาทบทวนปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม และในวันที่ 10 ตุลาคม 2550 ได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการศึกษาออกโรงเรียน เพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการ จัดการศึกษา โดยกำหนดเป็น 3 ด้าน 9 มาตรฐาน อย่างไรก็ตาม การที่จะขอรับการประเมินคุณภาพภายนอกจำเป็นต้องมีการประสาน การดำเนินงานร่วมกับ สมศ. เพื่อกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ จะรับการประเมินภายนอก ดังนั้น จึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไข มาตรฐานและตัวบ่งชี้ร่วมกับ สมศ. ในระยะต่อไป

2. การจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

การจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัยมีการดำเนินงานโดยจัด บริการแหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกให้คนสามารถศึกษา หาความรู้ตามความสนใจ ซึ่งในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะกรณีห้องสมุด ประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา และการ ให้บริการผ่านสื่อเทคโนโลยี

2.1 ห้องสมุดประชาชน สำนักบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียนได้ดำเนินการพิจารณาห้องสมุดประชาชนเข้าร่วม โครงการห้องสมุดมีชีวิต 162 แห่ง อีกทั้งพัฒนาห้องสมุดประชาชน 12 แห่งและศูนย์บริการการศึกษาตามอัธยาศัย 1 แห่ง ให้เป็น ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเชื่อมโยงห้องสมุดทั่วประเทศ นอกจากนี้ ได้ออกประกาศ เรื่อง ต้นแบบคลังแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุด ประชาชนอำเภอ ซึ่งมีห้องสมุดประชาชนอำเภอจำนวน 446 แห่ง เป็นต้นแบบ และได้จัดทำต้นแบบคลังแหล่งเรียนรู้ในห้องสมุด ประชาชนทุกประเภท โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานต้นแบบคลัง

แหล่งเรียนรู้ ปีงบประมาณ 2550 ซึ่งได้ประกาศให้ห้องสมุดประชาชนจำนวน 345 แห่ง เป็นต้นแบบคลังแหล่งการเรียนรู้ ปี 2550 ในขณะที่กรุงเทพมหานครซึ่งมีห้องสมุดประชาชนในกำกับดูแล จำนวน 26 แห่ง มีรถห้องสมุดเคลื่อนที่ 8 คัน และบ้านหนังสือ 23 แห่ง โดยมีโครงการจะเพิ่มเป็น 50 แห่ง นอกจากนี้ยังได้พัฒนาห้องสมุดประชาชนให้เป็นห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ โดยเปิดให้บริการแล้ว 2 แห่ง คือ ที่ซอยพระนางและที่สวนลุมพินี สำหรับสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK Park) ซึ่งเป็นต้นแบบของห้องสมุดมีชีวิตได้ดำเนินโครงการ/กิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งได้มีการพัฒนาเว็บไซต์ทางด้าน e-Learning ด้วยระบบ Digital TK Park นอกจากนี้ ได้ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ส่วนภูมิภาค ภาคละ 1 แห่ง ได้แก่ ภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดมหาสารคาม ภาคตะวันออกที่จังหวัดชลบุรี และภาคใต้ที่จังหวัดยะลา ซึ่งได้เปิดบริการแล้วเมื่อเดือนธันวาคม 2549 และเป็นอุทยานการเรียนรู้ภูมิภาคแห่งแรกของประเทศไทย อย่างไรก็ตามสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย พบว่า ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณที่จะพัฒนาห้องสมุดให้มีความก้าวหน้า ทันสมัย อีกทั้งยังไม่สามารถจูงใจให้ประชาชนเห็นประโยชน์และเข้าใช้ห้องสมุดเท่าที่ควร นอกจากนี้ บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องสมุด อีกทั้งการเข้าคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงก็ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

2.2 พิพิธภัณฑ เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารความรู้ในเรื่องต่างๆ และเนื่องจากมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกยุคปัจจุบัน จึงมีความพยายามดำเนินการในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อความรู้เท่าทันในสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ อารยธรรมใหม่หรือศิลปวัฒนธรรมสมัยใหม่ สำหรับการดำเนินงานในรูปแบบใหม่ เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดรถพิพิธภัณฑสัญจรเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ โดยจะเคลื่อนที่ไปจัดแสดงในที่ต่างๆ พิพิธภัณฑการเรียนรู้แห่งชาติ มีการจัดแสดงที่มุ่งเน้นความเป็นมาของผู้คนและวัฒนธรรมในดินแดนไทยและอุษาคเนย์ ซึ่งมีการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย พิพิธภัณฑท้องถิ่นกรุงเทพมหานครเป็นที่เก็บสะสมรวบรวมข้อมูลต่างๆ ของแต่ละพื้นที่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน พิพิธภัณฑเด็กกรุงเทพมหานครเป็นพิพิธภัณฑเด็กแห่งแรกของประเทศไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่ยึดแนวทางเด็กเป็นศูนย์กลาง มีการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นการลงมือสัมผัสด้วยตนเองและมีความสุขไปกับการเรียนรู้ แม้พิพิธภัณฑจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ แต่จากผลการวิจัยของศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ลั่งซ์ศรี และคณะ พบว่าการดำเนินงานยังคงมีปัญหาและอุปสรรค คือ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ในด้านบริหารจัดการ อีกทั้งบุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีน้อยไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ประกอบกับประชาชนและชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในงานของพิพิธภัณฑ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์น้อยและขาดกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์

2.3 ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ดำเนินงานให้บริการด้านนิทรรศการและกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งเน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ โดยในปี 2550 มีการดำเนินงานใน 4 กิจกรรมหลัก คือ 1) กิจกรรมคาราวานท่องโลกวิทยาศาสตร์ 2) กิจกรรมวิทยาศาสตร์กับชีวิต 3) กิจกรรมพันธมิตรวิทยาศาสตร์ และ 4) กิจกรรมส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตามจากการติดตามการดำเนินงาน พบว่า มีปัญหาและอุปสรรค คือ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานไม่เพียงพอ โดยเฉพาะบุคลากรที่มีวุฒิทางวิทยาศาสตร์

2.4 สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้มีการผลิตรายการเพื่อการศึกษาผ่านสื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ (สถานี ETV) และได้ขยายช่องทางรับชมผ่านทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งให้บริการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จำนวน 4 เว็บไซต์ แต่เนื่องจากการให้บริการผ่านสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) ต้องมีอุปกรณ์ในการรับสัญญาณ จึงเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่สามารถรับบริการได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

การจัดการเรียนรู้นอกระบบ

- ควรศึกษาเชิงลึกถึงหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่น รวมถึงวิถีชีวิตและลักษณะอาชีพของกลุ่มเป้าหมาย

- ควรพัฒนาให้ความรู้แก่บุคลากรของสถานศึกษา รวมทั้งเร่งประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาหาความรู้

- ในการเทียบโอนผลการเรียนรู้ หน่วยนโยบายและหน่วยปฏิบัติการควรมีการชักจูงความเข้าใจกันอย่างชัดเจน ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

- เร่งรัดจัดทำมาตรฐานและตัวบ่งชี้ร่วมกับ สมศ. เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติของสถานศึกษาและการประเมินคุณภาพภายนอก

การจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

- ควรจัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้แก่ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

- ควรพัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

- เร่งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เห็นถึงประโยชน์และศึกษาหาความรู้ในแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้มีสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่เป็นโทรทัศน์สาธารณะ (Free TV) เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าศึกษาหาความรู้ได้อย่างทั่วถึง

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จึงได้กำหนดให้มีการจัดการศึกษาใน 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้ เพื่อให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และสามารถเรียนรู้ได้หลากหลายตามความสนใจอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สำหรับการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุไว้ในมาตรา 15(2) ว่า “การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม”

และในมาตรา 15(3) ระบุว่า “การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการ
ศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ คักยภาพ
ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม
สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ”

นอกจากนี้ ยังได้กำหนดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่
ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะ
จะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้ง
จากการเรียนนอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจาก
ประสบการณ์การทำงาน ดังนั้น การศึกษานอกระบบและตาม
อัธยาศัยจึงมีส่วนสำคัญที่ช่วยเพิ่มศักยภาพและยกระดับการศึกษา
ของคนไทยได้อย่างกว้างขวาง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานที่
รับผิดชอบด้านนโยบาย วางแผน และประเมินผลการจัดการศึกษา
จึงเห็นสมควรดำเนินการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้อ
นอกระบบและตามอัธยาศัย เพื่อนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูล
ประกอบการตัดสินใจในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การ
ดำเนินงานให้บรรลุผลในทิศทางที่พึงประสงค์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อประเมินสถานภาพการจัดและส่งเสริมการ
เรียนรู้อนอกระบบและตามอัธยาศัย

2.2 เพื่อประเมินปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัด
และส่งเสริมการเรียนรู้อนอกระบบและตามอัธยาศัย

3. ขอบเขตการศึกษา

การติดตามและประเมินในครั้งนี้เป็น การติดตามและประเมิน สถานภาพการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน จัดการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัยตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 3 ระบบการศึกษา มาตรา 15(2) การศึกษา นอกระบบ 15(3) การศึกษาตามอัธยาศัย มาตรา 16 วรรคท้าย และหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 และมาตรา 25 โดยแยกเป็นประเด็นหลัก 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

3.1 การจัดการเรียนรู้นอกระบบ ติดตามและประเมิน ใน 4 เรื่อง คือ (1) การดำเนินงานด้านหลักสูตร กระบวนการ จัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน (2) การเทียบโอนผล การเรียนรู้ (3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (4) มาตรฐานและการ ประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ

3.2 การจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ติดตามและประเมินผล ในด้านการจัดบริการเพื่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบสถานภาพ การดำเนินงานและผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคของ การจัดการเรียนรู้นอกระบบและการจัดบริการการเรียนรู้ตาม อัธยาศัย

4.2 สามารถนำผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะมาเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัย

4.3 ทำให้ประชาชนทั่วไปเกิดความรู้ความเข้าใจ และมีความตระหนักว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นภาระหน้าที่ของทุกคน และพร้อมที่จะเป็นพลังสนับสนุนการจัดการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัยให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 2

วิธีดำเนินการ

การดำเนินงานติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. การกำหนดกรอบแนวทางการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการดังนี้

1.1 นำสาระที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545–2559) เป็นแนวทางเพื่อกำหนดประเด็นการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

1.2 นำผลจากการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้นับตั้งแต่ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาในการกำหนดประเด็น เพื่อให้มีความต่อเนื่องในการติดตามผลการดำเนินงาน

1.3 พิจารณากรอบแนวทางการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมิน ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้คำแนะนำ และขอเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงก่อนการเก็บข้อมูลจริง

บทที่ 2

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยข้อมูลที่เกิดขึ้นมีดังนี้

2.1 รวบรวมข้อมูลตามกรอบแนวทางการติดตาม และประเมินผลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในที่นี้จะดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานเฉพาะหน่วยงานที่กำหนด คือ สำนักงานบริหารงาน การศึกษาออกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งในหน่วยนโยบายและหน่วยปฏิบัติ

2.2 รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยและการประเมินเชิงลึก ในแต่ละประเด็นซึ่งได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 รวบรวมข้อมูลจากการติดตามความเคลื่อนไหวในสื่อ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ คือ รายงานประจำปี วารสารการศึกษา ข่าว การศึกษาจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต

2.4 รวบรวมข้อมูลจากการประชุมต่างๆ ได้แก่ สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี สรุปผลการประชุมคณะกรรมการ กสศ. เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี รายงานการประชุมสภาการศึกษา รายงานการประชุมคณะทำงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.5 รวบรวมข้อมูลจากการสอบถาม สัมภาษณ์ และศึกษาดูงานในสถานที่ที่ดำเนินการจัดการเรียนรู้นอกระบบและตาม อีชียาคัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้ในระบบและตาม
อัตรายาคัย แบ่งเป็น 2 ประเด็นหลักดังนี้

3.1 การจัดการเรียนรู้ในระบบ ติดตามและประเมินผลใน
4 เรื่อง ได้แก่ (1) หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและ
ประเมินผลผู้เรียน (2) การเทียบโอนผลการเรียนรู้ (3) ผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน (4) มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา
นอกระบบ

3.2 การจัดการเรียนรู้ตามอัตรายาคัย ติดตามและประเมินผล
ในด้านการจัดบริการเพื่อการเรียนรู้ตามอัตรายาคัย

4. การตรวจสอบความถูกต้องของการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

เพื่อให้การติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้
เป็นไปอย่างถูกต้องครบถ้วน และได้รับการนำไปใช้ประโยชน์อย่าง
แท้จริงในวงกว้าง การติดตามและประเมินผลจึงเน้นการเข้ามามี
ส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย
ตั้งแต่การกำหนดกรอบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
การมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ ในการสนับสนุนข้อมูล นอกจากนี้
ยังมีการประชุมเพื่อพิจารณารายงานโดยมีผู้บริหารระดับ
นโยบายและผู้ทรงคุณวุฒิร่วมพิจารณารายงาน รวมทั้งมีการ
สัมภาษณ์รับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3

การติดตามและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ นอกระบบและตามอัธยาศัย

1. การจัดการเรียนรู้นอกระบบ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 15 (2) กำหนดให้การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหา และหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม ดังนั้น การจัดการเรียนรู้นอกระบบจึงต้องมีความยืดหยุ่น หลากหลาย ทั้งในเนื้อหาสาระ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งในปัจจุบันได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับการสนับสนุนจากทุกส่วนของสังคม สำหรับหน่วยงานที่มีภารกิจโดยตรงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้นอกระบบ คือ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานที่ดำเนินการจัดและสนับสนุนการเรียนรู้นอกระบบโดยถือเป็นภารกิจส่วนหนึ่งนอกเหนือจากภารกิจหลัก

บทที่ 3

ของหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานอื่นๆ ทั้งในภาครัฐ และเอกชน

1.1 หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการ จัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน

1.1.1 หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 28 กำหนดให้หลักสูตร
การศึกษาระดับต่างๆ ต้องมีลักษณะหลากหลายโดยให้จัดตาม
ความเหมาะสมในแต่ละระดับ และมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
บุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ สำหรับสาระของหลักสูตร
ทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล
ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความ
รับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้น จึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตร
ให้มีความเหมาะสม

ผลการดำเนินงาน

หลักสูตรการศึกษานอกระบบ แบ่งออกเป็น
2 ลักษณะ คือ

1) การศึกษาขั้นพื้นฐานสายสามัญและสายอาชีพ ซึ่งมี
การกำหนดสาระของหลักสูตร โดยอิงหลักสูตรของการศึกษาในระบบ
ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิการศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาใน
ระบบโรงเรียน ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้พลาดโอกาสจากการศึกษาในระบบได้มีโอกาสในการเรียนรู้ และมีคุณวุฒิที่สามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น หน่วยงานที่ดำเนินการจัด ได้แก่ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และกรุงเทพมหานคร

2) หลักสูตรที่จัดขึ้นตามความต้องการและความเหมาะสมของบุคคล ชุมชนและสังคม ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีรูปแบบและกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมศักยภาพของประชาชนทั้งในด้านการประกอบอาชีพ พัฒนาทักษะอาชีพ และการเพิ่มศักยภาพในการดำรงชีวิต หน่วยงานที่ดำเนินการ ได้แก่ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และกรุงเทพมหานคร

สำหรับการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานมีรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ตามจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ ดังนี้

◆ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) เป็นหน่วยงานที่มีการดำเนินงานจัดและส่งเสริมการศึกษา ในหลักสูตรการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งสายสามัญและสายอาชีพ และหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนา

ศักยภาพแก่ประชาชนทั่วไป โดยมีหลักสูตรและการดำเนินงาน พัฒนาหลักสูตร ดังต่อไปนี้

การศึกษาเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะดำเนินชีวิต ศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพได้ แบ่งออกเป็น

1) การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ กำหนดสาระ หลักสูตรโดยอิงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำแนกเป็น หลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

2) การศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือ

- หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2533 (ปอ.) สำหรับผู้เรียนที่จบประถมศึกษาปีที่ 6 หลักสูตรนี้มุ่งเน้นให้ ผู้เรียนเข้าสู่อาชีพ มีรายได้เกิดขึ้นระหว่างเรียน หรือจากประสบการณ์ในอาชีพที่ประกอบอยู่ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งเทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

- หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2539 (กศน. ปวช.) สำหรับผู้เรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้น และกำลังทำงานในสถานประกอบการหรือผู้ที่สนใจ สาขาวิชาที่เปิดสอนมี 17 สาขาวิชา คือ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การจัดการ การโรงแรมและการท่องเที่ยว ภาษาอังกฤษธุรกิจ ธุรกิจ และบริการอุตสาหกรรม การดูแลเด็กและผู้สูงอายุ ธุรกิจอาหาร ผ้าและเครื่องแต่งกาย ช่างยนต์ ช่างอุตสาหกรรมเซรามิก

ช่างอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม ช่างเชื่อมอุตสาหกรรม ช่างกล
โรงงาน ช่างควบคุมงานก่อสร้าง ช่างเขียนแบบก่อสร้าง อิเล็กทรอนิกส์
และสาขาเกษตรกรรม ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนี้จะได้รับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เทียบเท่าระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย

การส่งเสริมการรู้หนังสือ เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้
ประชาชนที่ไม่รู้หนังสือสามารถอ่าน เขียน และคิดเลขได้ เพื่อเป็น
พื้นฐานในการหาความรู้เพิ่มเติมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ

นอกจากนี้ ยังได้จัดการศึกษาต่อเนื่องเพื่อการพัฒนา
ศักยภาพคนตามความต้องการและสภาพท้องถิ่นประกอบด้วย

การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เน้นการให้ความรู้และ
ทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น มุ่งให้ผู้เรียนมี
ทักษะความชำนาญเฉพาะเรื่อง มีความสามารถสร้างสรรคอาชีพใหม่
และสามารถพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความรู้
ในการจัดการระบบบัญชี การตลาด และการบริหารจัดการอย่าง
ครบวงจร

การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เน้นการกระตุ้นให้
เกิดวิธีคิด ให้มีความรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ที่
หลากหลาย เช่น ครอบครัวศึกษา ดนตรี กีฬา ยาเสพติด คุณธรรม
และจริยธรรม สุขภาพอนามัย เป็นต้น

การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เพื่อพัฒนา
ความรู้และทักษะผู้เรียนสำหรับการนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของชุมชน
และสังคม จำแนกเป็น 2 หลักสูตร คือ

- หลักสูตรระยะสั้น เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของชุมชน เน้นการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน พัฒนานวัตกรรม และการเรียนรู้ของคนในชุมชน

- หลักสูตรการศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อให้ประชาชนที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงได้มีความรู้พื้นฐาน สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิต

ในปี 2549-2550 มีผู้ลงทะเบียนเรียนและผู้จบในแต่ละหลักสูตรเทียบกับเป้าหมาย ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ลงทะเบียนเรียน เทียบกับเป้าหมาย ปี 2549-2550

หลักสูตร/กิจกรรม	ปี 2549			ปี 2550		
	เป้าหมาย	ลงทะเบียน	ร้อยละ	เป้าหมาย	ลงทะเบียน	ร้อยละ
การศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน	990,300	1,627,764	164.37	1,124,800	846,897	75.29
- หลักสูตร ประถมศึกษา	91,300	284,583	311.70	91,300	115,394	126.39
- หลักสูตรมัธยมต้น	431,600	595,983	138.09	487,700	327,028	67.06
- หลักสูตรมัธยมปลาย สามัญ	458,700	730,629	159.28	540,100	390,730	72.34
- หลักสูตร ปวช.	8,700	16,569	190.45	5,700	13,745	241.14
การส่งเสริมการรู้หนังสือ	50,000	89,066	178.13	80,000	57,503	71.88
การศึกษาต่อเนื่อง	1,073,500	1,161,669	108.21	1,085,500	595,831	54.89
- เพื่อพัฒนาอาชีพ	385,500	386,946	100.32	385,500	267,944	69.52
- เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต	400,000	453,885	114.97	400,000	187,674	46.92
- เพื่อพัฒนาสังคมและ ชุมชน	288,000	314,005	109.03	300,000	140,163	46.72

ที่มา : สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

หมายเหตุ : ข้อมูล ณ กรกฎาคม 2549 และ มีนาคม 2550

ตารางที่ 2 จำนวนผู้จบหลักสูตร เทียบกับเป้าหมาย ปี 2549-2550

หลักสูตร/กิจกรรม	ปี 2549			ปี 2550		
	เป้าหมาย	จบหลักสูตร	ร้อยละ	เป้าหมาย	จบหลักสูตร	ร้อยละ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	311,840	160,696	51.53	335,730	293,384	87.39
- หลักสูตร ประถมศึกษา		ไม่มีข้อมูล		27,390	84,753	309.43
- หลักสูตรมัธยมต้น		ไม่มีข้อมูล		146,310	112,458	76.86
- หลักสูตรมัธยมปลาย สามัญ		ไม่มีข้อมูล		160,320	94,204	58.76
- หลักสูตร ปวช.		ไม่มีข้อมูล		1,170	1,969	115.15
การส่งเสริมการรู้หนังสือ	20,000	11,384	56.92	32,000	10,192	31.85
การศึกษาต่อเนื่อง	963,350	909,496	94.41	1,025,400	342,791	33.43
- เพื่อพัฒนาอาชีพ	346,950	287,310	82.81	375,400	137,332	36.58
- เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต	380,000	420,517	110.66	380,000	118,942	31.30
- เพื่อพัฒนาสังคมและ ชุมชน	236,400	201,669	85.31	270,000	86,517	32.04

บทที่ 3

ที่มา : สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

หมายเหตุ : ข้อมูล ณ กรกฎาคม 2549 และ มีนาคม 2550

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลข้างต้น พบว่า มีผู้สนใจลงทะเบียนเข้ารับการศึกษาในแต่ละหลักสูตรเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในปี 2549 มีผู้ลงทะเบียนเรียนสูงกว่าเป้าหมายในทุกหลักสูตร/กิจกรรม ทำให้ในปี 2550 มีการตั้งเป้าหมายผู้ลงทะเบียนเรียนไว้สูงขึ้นกว่าเดิม แต่ผู้ลงทะเบียนเรียนกลับลดลงจากเดิมในทุกหลักสูตร/กิจกรรม โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งในปี 2550 มีจำนวนผู้ลงทะเบียนเรียนลดลงจากปี 2549 ประมาณครึ่งหนึ่ง

สำหรับผู้จบหลักสูตรการศึกษา หากพิจารณาเปรียบเทียบกับผู้ลงทะเบียนเรียนจะเห็นได้ว่า ในแต่ละปีมีผู้ลงทะเบียนเรียนเป็นจำนวนมาก แต่กลับมีผู้จบหลักสูตรในแต่ละปีน้อยมาก โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการส่งเสริมการรู้หนังสือ ซึ่งแม้จะตั้งเป้าหมายการจบหลักสูตรไว้มาก แต่ผู้จบหลักสูตรก็ยังคงต่ำกว่าเป้าหมายมาก กล่าวคือ ในปี 2549 มีผู้จบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและการส่งเสริมการรู้หนังสือ ประมาณร้อยละ 50 ของเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ในปี 2550 มีผู้จบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถึงร้อยละ 87 ของเป้าหมาย ในขณะที่การส่งเสริมการรู้หนังสือ ผู้จบหลักสูตรกลับมีเพียงร้อยละ 32 ของเป้าหมายเท่านั้น ส่วนการศึกษาต่อเนื่อง ในปี 2549 มีผู้จบหลักสูตรใกล้เคียงกับเป้าหมาย คือ ประมาณร้อยละ 94 แต่ในปี 2550 ผู้จบหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องกลับลดลงเป็นจำนวนมาก คือ มีผู้จบหลักสูตรเพียงร้อยละ 33 ของเป้าหมายเท่านั้น

ในด้านการพัฒนาหลักสูตร สำนักบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลาย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคน ชุมชน เศรษฐกิจ สร้างความมั่นคงให้กับทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดทำหลักสูตรบูรณาการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต กล่าวคือ ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาเพื่อชีวิต โดยไม่อิงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้แผนแม่บทชุมชนในการจัดทำหลักสูตร พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ด้านอาชีพ ทักษะชีวิต สังคมชุมชน และเทคโนโลยี พัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ และในปีงบประมาณ 2550 ได้ดำเนินการ

จัดทำร่างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนใหม่ มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ หลักสูตรกลุ่มเป้าหมายปอเนาะ มอแกน ชาวเขา แรงงานในสถานประกอบการ คนพิการ และคนไทยในต่างประเทศ พร้อมทั้งพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เช่น หลักสูตรนาข้าว หลักสูตรการบริหารจัดการโฮมสเตย์ หลักสูตรการเรียนรู้อัจฉริยะชาติ เป็นต้น

◆ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้จัดการศึกษาเพื่อสนับสนุนนโยบายการศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาดลอดชีวิต โดยได้จัดการศึกษานอกระบบในลักษณะการฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะในรูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น เพื่อสนองความต้องการของชุมชนในแต่ละพื้นที่โดยมีสถานศึกษาในสังกัดดำเนินการจัดและฝึกอบรม และเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2549 ได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น โดยปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเน้นผู้มีสมรรถนะเฉพาะทางในการประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพเดิม อาชีพเสริม หรือเปลี่ยนอาชีพใหม่ในลักษณะของการศึกษาดลอดชีวิต มีโครงสร้างหลักสูตรเป็นหน่วยสมรรถนะหรือกลุ่มสมรรถนะของอาชีพนั้นๆ ที่ได้จากมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะของอาชีพร่วมกันกำหนดหลักสูตรและการอนุมัตินั้น กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่อนุมัติกรอบมาตรฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีหน้าที่กำหนดและเปลี่ยนแปลงกรอบมาตรฐานหลักสูตร และสถานศึกษามีหน้าที่อนุมัติหลักสูตร รวมทั้งพัฒนาหลักสูตร

ประเมินหลักสูตร ปรับปรุงมาตรฐานและคุณภาพการฝึกอบรมตาม
ความเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะ
สำหรับสาขาวิชาที่จัดการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมมีประเภท
วิชาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรม คหกรรม เกษตรกรรม
และอื่นๆ นอกจากนี้ ยังมีการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพตามความ
ต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งให้กลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ
สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ สถานศึกษาละไม่ต่ำกว่า 150 คน
มีการฝึกอบรม 108 อาชีพ ภายใต้กิจกรรมถนนอาชีพ และอาชีพจะ
ร่วมด้วยช่วยประชาชน โดยความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ
ภาคเอกชน ชุมชน ท้องถิ่น

◆ กรุงเทพมหานครมีนโยบายมุ่งขยายโอกาสทางการ
ศึกษาให้ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย จึงได้จัดและส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของชุมชน โดย
จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งใช้ระยะเวลาการเรียน
ตั้งแต่ 30 ชั่วโมงถึง 600 ชั่วโมง ดังนี้

หลักสูตรระยะสั้น (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช
2548 มีจำนวน 4 หมวดวิชา ได้แก่ หมวดวิชาอุตสาหกรรม
แบ่งเป็น 4 หมู่วิชา คือ อิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้ากำลัง ช่างยนต์
และออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หมวดวิชาคหกรรม แบ่งเป็น
6 หมู่วิชา คือ ผ้าและเครื่องแต่งกาย อาหารและโภชนาการ
ศิลปประดิษฐ์ ศิลปะประยุกต์ ธุรกิจและการบริการ และการแพทย์
แผนไทยประยุกต์ หมวดวิชาพาณิชยกรรม แบ่งเป็น 2 หมู่วิชา
คือ คอมพิวเตอร์ และภาษาอังกฤษ หมวดวิชาศิลปกรรม

มี 1 หมู่วิชา คือ ดุริยางคศิลป์

นอกจากนี้ ยังได้จัดอบรมวิชาที่พระยะสันให้แก่มุขมนตรีต่างๆ โดยร่วมกับสถานศึกษา วัด ทัศนสถาน เป็นต้น ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ศึกษาดูงานในศูนย์ฝึกอาชีพ วัดสุทธาวาส ซึ่งเป็นศูนย์ฝึกอาชีพนาร่องครบวงจร พบว่า มีการเปิดสอนหลากหลายหลักสูตร เช่น คอมพิวเตอร์ อาหารว่าง และแปรรูปสมุนไพร เบเกอรี่ ร้อยลูกปัด ตัดเสื้อ นวดแผนไทย เป็นต้น โดยมีระยะเวลาการเรียนการสอน 80-160 ชั่วโมง เปิดสอนทั้งในวันราชการจันทร์-ศุกร์ และในวันหยุดราชการ เสาร์และอาทิตย์ และจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า จุดมุ่งหมายของการเข้ารับการฝึกอบรม ส่วนใหญ่มุ่งไปเพื่อประโยชน์ในด้านอาชีพ คือ เพื่อประกอบอาชีพ เพื่อเปลี่ยนอาชีพ เพื่อเสริมอาชีพ และส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่ได้รับโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมในระดับมาก

◆ สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) มีการจัดทำหลักสูตรนอกระบบต้นแบบสำหรับใช้ในโรงเรียนเอกชน และจัดทำกรอบเพื่อติดตามการใช้หลักสูตรวิชาชีพ มีหลักสูตรการศึกษานอกระบบที่เอกชนขออนุญาตจากสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 935,390 หลักสูตร ประกอบด้วย หลักสูตรเฉพาะกาล (นานาชาติ) สอนศาสนา กวดวิชา ศิลปศึกษา และอาชีวศึกษา

อย่างไรก็ตาม แม้หน่วยงานต่างๆ จะได้พยายามพัฒนาหลักสูตรให้มีลักษณะที่หลากหลาย แต่จากการติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า หลักสูตรการเรียนรู้อย่างไม่ตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย รวมทั้งหลักสูตรสถานศึกษายังไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตเท่าที่ควร นอกจากนี้ บุคลากรของสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรท้องถิ่น อีกทั้งงบประมาณมีน้อยไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

1.1.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีเนื้อหาสาระ และกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาและทุกสถานที่

ผลการดำเนินงาน

◆ สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน (กศน.)

มีรูปแบบและวิธีจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมตามกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการพบกลุ่มที่ศูนย์การเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกิจกรรมต่างๆ

ตามวันเวลาที่กำหนด อีกทั้งสามารถเรียนเสริมเพิ่มเติมได้จากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนจัดบริการ เช่น วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา วิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ช่อง 11 สถานีวิทยุโทรทัศน์ ETV ห้องสมุดประชาชน สื่อ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

สำหรับการเรียนด้วยวิธีการเรียนทางไกลในรูปแบบ E-learning ผ่านเว็บไซต์หรือเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ ยังได้ทดลองจัดกระบวนการเรียนรู้ตาม แนวเศรษฐกิจพอเพียง ณ ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งมีการบูรณาการปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 8 หมวดวิชา

◆ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนด ให้การจัดการเรียนการสอน หรือการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพ ระยะสั้นเป็นแบบเปิดหรือยืดหยุ่น เพื่อให้ได้หน่วยสมรรถนะของ อาชีพ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมดังกล่าวจะเน้น การฝึกปฏิบัติเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังได้ออกระเบียบสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการจัดการศึกษาและการ ประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น พ.ศ. 2550 เพื่อใช้บังคับแก่สถานศึกษาในสังกัด โดยระบุให้ผู้อำนวยการ สถานศึกษากำหนดเวลาการเปิด-ปิด การเรียนการสอนหรือ การฝึกอบรมได้ตามความเหมาะสมทั้งในเวลาและนอกเวลา

ราชการปกติตั้งแต่ 7.00–21.00 น. โดยที่ผู้เรียนจะต้องมีเวลา
เข้าเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80

◆ กรุงเทพมหานครได้บูรณาการการเรียนการสอน
3 ด้าน ครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตรด้านความรู้
ด้านทักษะ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ในการเรียนจะเน้นที่สมรรถนะ
ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ และทักษะไปปฏิบัติงาน
และประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ ยังสามารถนำความรู้ไป
เทียบโอนรายวิชาได้

– หลักสูตรระยะสั้น 30–150 ชั่วโมง มีการจัด
การเรียนการสอนในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร รวม 10 แห่ง
เปิดสอน 3 รอบ คือ รอบเช้า เวลา 9.00–12.00 น. รอบบ่าย
เวลา 13.00–16.00 น. และรอบค่ำ เวลา 17.00– 20.00 น.
ส่วนหลักสูตรระยะสั้น 600 ชั่วโมง จัดการเรียนการสอนเฉพาะ
ในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร (ดินแดง1) เปิดสอนเฉพาะ
ภาคปกติ เวลา 9.00–16.00 น. เนื้อหาที่เรียนเป็นภาคทฤษฎี
ประมาณร้อยละ 20–25 เป็นภาคปฏิบัติประมาณร้อยละ 75–80
โดยจะเรียนควบคู่กันไป ส่วนครูผู้สอนจะมีแผนการจัดการเรียนรู้
และบันทึกหลังการสอนทุกครั้ง

สำหรับการจัดอบรมวิชาชีพระยะสั้นให้กับชุมชน
ร่วมกับสถานศึกษา วัด ทัศนสถาน หรือองค์กรอื่น ๆ นั้น มีกระบวนการ
จัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นตามความต้องการของชุมชน
อาทิ การจัดการเรียนการสอนที่วัดสุทธาวาส เป็นการจัดการเรียน
การสอนในลักษณะฝึกอาชีพซึ่งเน้นการปฏิบัติ และมีระยะเวลา

การฝึกอบรมในแต่ละหลักสูตรตามความเหมาะสม เช่น หลักสูตร การซ่อมคอมพิวเตอร์ ขนมหไทย เบเกอร์รี่ นวดแผนไทย ฯลฯ ใช้ระยะเวลาฝึกอบรม 80 ชั่วโมง ส่วนหลักสูตรตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย ตัดผมชาย ใช้เวลาฝึกอบรม 160 ชั่วโมง เป็นต้น

จากผลการดำเนินงานจัดการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าหน่วยงานต่างๆ ได้ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ หลากหลายรูปแบบ แต่จากการติดตามการดำเนินงาน พบว่า ยังมีปัญหาอุปสรรคที่ต้องแก้ไข คือ การจัดการศึกษาทักษะอาชีพ มีวัสดุครุภัณฑ์ และงบประมาณไม่เพียงพอ

1.1.3 การวัดและประเมินผลผู้เรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 26 กำหนดให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ผลการดำเนินงาน

◆ สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ได้พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดสัดส่วนคะแนนระหว่างภาคเรียนต่อปลายภาคเรียนเป็น 60:40 โดยที่การประเมินระหว่างภาคเรียนให้สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดสาระและรูปแบบการประเมินผล ส่วนการประเมินปลาย

ภาคเรียนนั้น จะใช้ข้อสอบจากระบบคลังข้อสอบที่ได้สร้างและพัฒนา
รวม 8 กลุ่มสาระ ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
และมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งผู้เรียนจะต้องทำข้อสอบปลายภาค
ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50

ส่วนการวัดและประเมินผลผู้เรียนหลักสูตรระยะสั้น
ซึ่งเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพต่างๆ นั้น จะมีลักษณะยืดหยุ่น
มาก จะประเมินระหว่างการฝึกอบรมหรือเมื่อจบหลักสูตรก็ได้
ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของหลักสูตรที่ฝึกอบรมและกลุ่มเป้าหมาย

◆ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กำหนด
ให้สถานศึกษามีหน้าที่ประเมินผลการเรียนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น
เมื่อสิ้นสุดการเรียน โดยประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชาด้วยวิธีการ
และรูปแบบที่หลากหลายครอบคลุมมาตรฐานรายวิชา โดยให้ใช้
ตัวเลขและตัวอักษรแสดงระดับผลการเรียนในแต่ละรายวิชา ตั้งแต่
ระดับ 0 ถึง 4 ซึ่งผลการเรียนระดับ 1 เป็นผลการเรียนผ่านเกณฑ์
ขั้นต่ำ และระดับ 4 เป็นผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยม นอกจากนี้
ยังมีการแสดงผลด้วยตัวอักษร คือ ม.ส. ซึ่งหมายถึง ไม่สมบูรณ์
ยังตัดสินใจไม่ได้ และ ข.ร. คือ ขาดเรียนเกินกว่าร้อยละ 20 ของ
เวลาเรียนตามหลักสูตร โดยสถานศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่า
ไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือประพฤติด้อย่างอื่นที่แสดงว่าไม่มีความ
ตั้งใจที่จะศึกษาเล่าเรียน

◆ กรุงเทพมหานคร ได้ใช้วิธีประเมินผลผู้เรียนตาม
ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการดำเนินงานสถานศึกษา
กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2542 ข้อ 42 ซึ่งระบุให้สถานศึกษาปฏิบัติ

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน
หลักสูตรวิชาชีพ ซึ่งโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครได้ใช้ระเบียบ
กรมอาชีวศึกษา ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร
วิชาชีพพระยะสัน พ.ศ. 2540 เป็นแนวทางในการประเมินผล ดังนี้
1) ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 2) ประเมินผล
เป็นรายวิชา มีเครื่องมือวัดผลระหว่างเรียนและสิ้นสุดการเรียน
ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย 3) ผู้ผ่านการ
ประเมินต้องมีผลการเรียนอยู่ในระดับคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50
ในการวัดและประเมินผลผู้เรียน ถึงแม้จะได้ดำเนินการ
ด้วยวิธีที่หลากหลาย แต่จากการติดตามการดำเนินงาน พบว่า ยังคง
มีปัญหาอุปสรรค โดยเฉพาะการศึกษาในหลักสูตรเทียบเท่าการ
ศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ เกณฑ์การวัดและประเมินผลไม่เหมาะสม
กับผู้เรียน นอกจากนี้ เครื่องมือในการวัดและประเมินผลไม่
สอดคล้องกับศักยภาพผู้เรียน

1.2 การเทียบโอนผลการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 15 วรรคท้าย
ได้กำหนดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่าง
รูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจาก
สถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ
ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน
การเทียบโอนผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การเทียบ
โอนผลการเรียนซึ่งเป็นการเทียบโอนจากการสะสมผลการเรียนใน

สถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษา ซึ่งมีการดำเนินการใน
ทุกหน่วยงาน และ 2) การเทียบระดับการศึกษา ซึ่งเป็นการเทียบ
จากการเรียนนอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจาก
ประสบการณ์ทำงาน ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานที่ดำเนินการเทียบระดับ
การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ
สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีหน่วยงานในสังกัด
จำนวน 21 แห่ง ที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเทียบโอน

ผลการดำเนินงาน

◆ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ได้จัดทำ
หลักเกณฑ์ วิธีการเทียบระดับการศึกษา โดยกำหนดกรอบแนวคิด
จากกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและการเทียบระดับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2546 และระเบียบ
กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินเทียบระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา
พ.ศ. 2546 และได้พัฒนามาตรฐานการเทียบระดับการศึกษาใน
ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย
ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แบ่งเป็น
4 ด้าน คือ ด้านความรู้พื้นฐาน ด้านพัฒนาอาชีพ ด้านพัฒนา
คุณภาพชีวิต และด้านพัฒนาสังคมและชุมชน ซึ่งจากการดำเนินการ
เทียบระดับการศึกษา ในปีงบประมาณ 2549 และปีงบประมาณ
2550 พบว่า ในปีงบประมาณ 2550 ร้อยละของผู้ผ่านการประเมิน
ลดลงทุกหลักสูตรการศึกษา ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเทียบระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2549-2550

ระดับการศึกษา	ปีงบประมาณ 2549			ปีงบประมาณ 2550		
	ผู้เข้ารับการศึกษา ประเมิน	ผู้ผ่านการ ประเมิน	ร้อยละ	ผู้เข้ารับการศึกษา ประเมิน	ผู้ผ่านการ ประเมิน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	579	350	60.45	797	421	52.82
มัธยมศึกษาตอนต้น	795	567	71.32	1,399	730	52.28
มัธยมศึกษาตอนปลาย	398	284	71.36	2,086	1,212	58.10
รวม	1,772	1,201	67.78	4,282	2,423	56.59

ที่มา : สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

◆ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้จัดทำหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียน โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และ 2) การเทียบโอนผลการเรียนรู้ (รายวิชา/กลุ่มวิชา) แนวทางการเทียบโอนและหลักเกณฑ์เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2545 พ.ศ. 2547 สถานศึกษาเป็นผู้ทำการประเมินในรูปของคณะกรรมการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การดำเนินการเทียบโอนสู่หน่วยกิต สามารถลงทะเบียนเพื่อเทียบโอนได้ไม่เกิน 2 ใน 3 ของจำนวนหน่วยกิตตามโครงสร้างของหลักสูตร โดยที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้จัดทำคู่มือแนวทางเทียบโอนประสบการณ์ทางผ่านสู่ความสำเร็จ เพื่อให้สถานศึกษานำไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพ และจากการดำเนินการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ ในปี 2548 มีผู้ผ่านการเทียบโอน 2,917 คน และปี 2549 มีผู้ผ่านการเทียบโอน 4,723 คน

สำหรับหน่วยงานอื่นๆ สามารถดำเนินการเทียบโอน
ผลการเรียน โดยใช้ระเบียบตามหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยของศาสตราจารย์
ดร.สุมาลี สังข์ศรี และคณะ พบว่า การดำเนินงานเทียบโอนผล
การเรียนยังคงมีปัญหาอุปสรรค คือ

- ◆ การเทียบโอนยังมีความยุ่งยากและบุคลากรยังขาดความเข้าใจ

- ◆ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีหลากหลาย มีความยุ่งยากในการใช้ มีกฎและเกณฑ์การให้คะแนนที่ละเอียดเกินไป การประเมินโดยการเขียนตอบไม่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของผู้เข้ารับการประเมิน

- ◆ การจัดทำแฟ้มสะสมงานไม่ชัดเจนและยังไม่สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมิน

- ◆ การดำเนินการเทียบระดับการศึกษา ต้องจัดหา/ตั้งคณะกรรมการที่มีความสามารถเฉพาะด้านที่จะประเมิน นอกจากจะหาค่อนข้างยากแล้ว ยังต้องเป็นภาระในการจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสมด้วย ในขณะที่ค่าใช้จ่ายไม่สัมพันธ์กับเงินที่เก็บจากผู้ขอรับการประเมิน

- ◆ ขาดการประชาสัมพันธ์ แนะนำ/แนะแนวให้กับผู้สนใจและต้องการได้รู้และเข้าใจในช่องทางของการประเมินเทียบระดับการศึกษาทุกระดับ ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งยังไม่ได้ดำเนินการในด้านนี้เท่าที่ควร

1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เนื่องจากการศึกษานอกระบบ มีกลุ่มเป้าหมายผู้เรียน และการจัดหลักสูตรที่หลากหลาย ดังนั้น การประเมินเพื่อให้ทราบถึง คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะ ของหลักสูตรและกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนได้เข้าร่วมในการประเมิน ผู้เรียนในหลักสูตรเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ทราบถึง สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งในปี 2549 ได้มีการทดสอบ ทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนใน 5 วิชาหลัก คือ ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เช่นเดียวกับนักเรียนในระบบโรงเรียน

จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ของผู้เรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยในทุกวิชาต่ำกว่าร้อยละ 50 และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ของการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานในระดับประเทศ ดังแสดงในตารางที่ 4

บทที่ 3

**ตารางที่ 4 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET)
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ปีการศึกษา 2549**

วิชา	คะแนนเฉลี่ย	
	ระดับประเทศ	กศน.
ภาษาไทย	50.33	43.16
สังคมศึกษา	37.94	33.98
ภาษาอังกฤษ	32.37	29.91
คณิตศาสตร์	29.56	24.23
วิทยาศาสตร์	34.88	29.43

ที่มา : สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

นอกจากนี้ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมินคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน (NT. กศน.) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 5 หมวดวิชา ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พัฒนาสังคมและชุมชน และภาษาอังกฤษ แล้วย้ายไปประเมินนักศึกษาของ กศน. ทั่วประเทศ โดยทดสอบกับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรวม 18,442 คน จาก 863 สถานศึกษา ซึ่งผลการประเมินพบว่า ภาษาไทยเป็นวิชาที่นักศึกษาทุกภาคทำคะแนนได้ดีที่สุด แต่ก็มีคะแนนอยู่ในรายร้อยละ 50 เท่านั้น ส่วนวิชาที่มีคะแนนต่ำสุด คือ วิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเพียงร้อยละ 32.8 ใกล้เคียงกับวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 34.9 ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าร้อยละเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ข้อ	ข้อ ๑	ข้อ ๒	ข้อ ๓	ข้อ ๔	ข้อ ๕
ข้อ ๑	50.7	31.5	41.1	44.6	32.8
ข้อ ๒	50.3	32.8	41.6	44.8	34.8
ข้อ ๓	49.8	32.3	40.4	42.9	33.6
ข้อ ๔	53.4	33.2	42.4	45.7	35.3
ข้อ ๕	53.9	32.9	43.1	47.0	37.3
ค่าเฉลี่ย	51.3	32.8	41.8	44.8	34.9

ที่มา : สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

จากการติดตามการดำเนินงาน พบว่า การที่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากผู้เรียนต้องประกอบอาชีพ จึงไม่มีเวลาเรียนเท่าที่ควร รวมทั้งผู้เรียนไม่สามารถไปพบกลุ่มได้ตามระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ บุคลากรของสถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนบ่อย ทำให้การเรียนการสอนไม่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งขาดการกำกับ นิเทศ ติดตามอย่างใกล้ชิด

1.4 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาว่าต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานไว้ในหมวด 6 ว่าด้วย มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47-51 โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มี

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก และใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องมีการจัดทำรายงานเสนอต่อต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเป็นประจำทุกปี เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องได้รับการประเมินอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุกระยะเวลา 5 ปี ทั้งนี้ การประเมินคุณภาพรอบแรกสำหรับสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการภายใน 6 ปี นับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ คือ พ.ศ. 2548 โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การสร้างความเชื่อมั่นและการให้หลักประกันแก่ผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และมีการพัฒนาที่สมดุลรอบด้าน อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และยกระดับความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศ

ผลการดำเนินงาน

เนื่องจากสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจโดยตรงในการจัดการศึกษานอกระบบ ดังนั้น สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนจึงได้ดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ ซึ่งได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2548 จนถึงปัจจุบัน โดยได้กำหนดแผนการดำเนินงานเป็น 7 ขั้นตอน คือ 1) สร้างความเข้าใจกับผู้บริหาร กศน. 2) สร้างทีมประกันคุณภาพสถานศึกษา 3) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบ 4) จัดทำคู่มือระบบภายในสถานศึกษา 5) ดำเนินงานตามคู่มือระบบโดยใช้หลัก PDCA (Plan Do Check Action) 6) สร้างระบบการประเมินภายในเป็นวัฒนธรรมองค์กรคุณภาพ 7) ขอรับการประเมินภายนอกจากหน่วยงานกลาง (สมศ.)

จากการดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าวข้างต้น ในระยะแรก สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนได้จัดทำมาตรฐานการศึกษานอกระบบโรงเรียน รวม 21 มาตรฐาน โดยมี 73 ตัวบ่งชี้ และได้ทดลองนำไปใช้ในสถานศึกษา หลังจากนั้นได้มีการนำกลับมาทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2550 ได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรา 48 ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา และประกันคุณภาพภายในสถาน

ศึกษา โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาออกโรงเรียนรวม 3 ด้าน
9 มาตรฐาน ได้แก่

1) มาตรฐานด้านผู้เรียน/ ผู้รับบริการ มีจำนวน 3
มาตรฐาน ได้แก่

(1) ผู้เรียน/ ผู้รับบริการ มีความรู้ ความสามารถ
เจตคติ และทักษะตามจุดหมายของหลักสูตร/กิจกรรม

(2) ผู้เรียน/ ผู้รับบริการ มีทักษะในการเรียนรู้

(3) ผู้เรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม

2) ด้านกระบวนการ จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่

(1) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน/
ผู้รับบริการเป็นสำคัญ

(2) การบริหารจัดการศึกษาออกโรงเรียนมี
ประสิทธิภาพ

3) ด้านปัจจัย จำนวน 4 มาตรฐาน ได้แก่

(1) ครูและบุคลากรมีความสามารถในการ
ปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียน

(2) ผู้บริหารมีสมรรถนะในการบริหารองค์กร

(3) สถานศึกษามีหลักสูตร/กิจกรรม สื่อ และ
แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

(4) เครือข่ายร่วมจัดหรือส่งเสริมสนับสนุนการ
จัดการศึกษาออกโรงเรียน

โดยมาตรฐานดังกล่าวข้างต้น มีตัวบ่งชี้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 มาตรฐานการศึกษาออกโรงเรียน

มาตรฐาน	ตัวบ่งชี้
ด้านผู้เรียน / ผู้รับบริการ 1. ผู้เรียน / ผู้รับบริการ มีความรู้ ความสามารถ เจตคติ และทักษะ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร/ กิจกรรม	1.1 มีผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร/กิจกรรมของสถานศึกษา
2. ผู้เรียน / ผู้รับบริการมีทักษะในการเรียนรู้	2.1 มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ 2.2 มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์และ ตัดสินใจ 2.3 มีความสามารถในการเลือกใช้แหล่ง เรียนรู้ที่เหมาะสม 2.4 มีทักษะในการสื่อสาร
3. ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของสังคม	3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม 3.2 มีจิตสำนึกสาธารณะ 3.3 ปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย 3.4 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
ด้านกระบวนการ 4. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียน/ผู้รับบริการเป็นสำคัญ	4.1 มีการพัฒนาหลักสูตร โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม 4.2 มีการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและใช้ชุมชนเป็นฐาน 4.3 มีการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมกระบวนการ คิดเป็น 4.4 มีการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมกระบวนการ ทำงานร่วมกัน 4.5 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ 4.6 มีการศึกษาวิจัย หรือนำผลการวิจัย ติดตาม หรือประเมินผล และนำผลไปใช้

มาตรฐาน	ตัวบ่งชี้
5. การบริหารจัดการศึกษา นอกโรงเรียนมีประสิทธิภาพ	5.1 บริหารเชิงกลยุทธ์ 5.2 บริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล
ด้านปัจจัย 6. ครูและบุคลากรมีความสามารถ ในการปฏิบัติงานการศึกษานอก โรงเรียน	6.1 ครูและบุคลากรมีความสามารถในการจัด กระบวนการเรียนรู้ตามหลักการจัดการศึกษา นอกโรงเรียน 6.2 ครูและบุคลากรมีความสามารถในการ ประสานงานให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ 6.3 ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเป็น ระบบและต่อเนื่อง 6.4 ครูและบุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม
7. ผู้บริหารมีสมรรถนะในการ บริหารองค์กร	7.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี 7.2 มีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการ บริหารจัดการ
8. สถานศึกษามีหลักสูตร/ กิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลาย	8.1 หลักสูตร กิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการ ของผู้รับบริการหรือชุมชน 8.2 สื่อและแหล่งเรียนรู้หลากหลายและเหมาะสม กับกลุ่มเป้าหมาย 8.3 มีการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียน / ผู้รับบริการ
9. เครือข่ายรวมจัด หรือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษานอก โรงเรียน	9.1 เครือข่ายรวมจัดการศึกษานอกโรงเรียน 9.2 เครือข่ายส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา นอกโรงเรียน

ที่มา : <http://www.nfe.go.th> สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

อย่างไรก็ตาม การที่จะขอรับการประเมินคุณภาพภายนอก จากหน่วยงานกลาง (สมศ.) นั้น จำเป็นต้องมีการประสานการดำเนินงานร่วมกันกับ สมศ. เกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่จะรับการประเมินภายนอก ดังนั้น จึงต้องมีการปรับปรุง แก้ไขมาตรฐานและตัวบ่งชี้ร่วมกับ สมศ. ในระยะต่อไป ซึ่งหน่วยงานอื่นๆ ที่จัดการศึกษา นอกกระบบจะสามารถนำไปใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาร่วมกันได้อีกด้วย

2. การจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 15 (3) ระบุว่า “การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ คักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ” ดังนั้น การดำเนินงานที่สำคัญเพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางตามอัธยาศัย คือ การจัดบริการแหล่งเรียนรู้ให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อเป็นการสร้างโอกาสและทางเลือกให้แก่ประชาชนทั่วไป

ช่องทางสำคัญที่จะทำให้คนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางนั้น คือ การจัดบริการแหล่งเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ โดยในปัจจุบันได้มีการดำเนินการจัดบริการแหล่งเรียนรู้หลายประเภท เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การให้ความรู้ผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ห้องสมุดประชาชน

มีหลายหน่วยงานทั้งในภาครัฐและเอกชนที่จัดบริการห้องสมุดประชาชน โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐมีนโยบายพัฒนาห้องสมุดประชาชนให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต มีสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยไว้บริการแก่บุคคลทั่วไป รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ โดยจะนำเสนอผลการดำเนินงานเฉพาะหน่วยงานหลักๆ ที่มีการกิจในการดำเนินงานด้านห้องสมุดประชาชน ดังต่อไปนี้

ผลการดำเนินงาน

◆ สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) มีห้องสมุดประชาชนในกำกับดูแลที่เปิดบริการแก่ประชาชนทั่วประเทศอยู่ทั้งสิ้น 848 แห่ง แบ่งเป็นห้องสมุดประชาชนจังหวัด 72 แห่ง ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” 76 แห่ง ห้องสมุดประชาชนอำเภอ 699 แห่ง และหอสมุดรัชมังคลาภิเษก ซึ่งตั้งอยู่บริเวณวังไกลกังวลหัวหิน อีก 1 แห่ง สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนได้พัฒนาห้องสมุดประชาชนที่มีอยู่ให้เป็นห้องสมุดประชาชนมีชีวิต

โดยในปี 2549 ได้มีการพิจารณาห้องสมุดประชาชนเข้าร่วมโครงการห้องสมุดมีชีวิต 162 แห่ง มีการจัดอบรมบรรณารักษ์เพื่อให้สามารถรองรับการให้บริการห้องสมุดประชาชนมีชีวิต และได้จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ดำเนินงานห้องสมุด

เมื่อเดือนมิถุนายน 2549 ได้มีการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดัดตั้งห้องสมุดสำเร็จรูปพร้อมวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องตามโครงการห้องสมุดชุมชนของการเคหะแห่งชาติ

เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และเพื่อเป็นแหล่งจัดเก็บ รวบรวมความรู้ เป็นศูนย์กลางของการศึกษาค้นคว้าจากสื่อในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเมื่อติดตั้งห้องสมุดพร้อมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องเรียบร้อยแล้ว สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนโดยศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขต (ศบข.) ทั้ง 40 แห่ง ในกรุงเทพมหานครจะเป็นผู้ดำเนินการดูแลบริหารจัดการ โดยใช้งบประมาณของ กศน. ในการบริหาร

ในปี 2550 ได้พัฒนาห้องสมุดมีชีวิตต่อเนื่องจำนวน 9 แห่ง และพัฒนาเพิ่มอีก 40 แห่ง นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาห้องสมุดประชาชน 12 แห่ง และศูนย์บริการการศึกษาตามอัธยาศัย 1 แห่ง ให้เป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (e- Library) มีการพัฒนาห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ โดยจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาเนื้อหาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์รวม 5 ภาค มีการเชื่อมโยงห้องสมุดทั่วประเทศ ทำให้เกิดองค์ความรู้จากชาวบ้านเสมือนเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งได้จัดทำไปแล้วประมาณ 200 เรื่อง และมีการพัฒนาเพื่อจัดทำฐานข้อมูลทั่วประเทศ 889 แห่ง รวมทั้งได้จัดทำทำเนียบห้องสมุดประชาชนทั่วประเทศ ซึ่งได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วจำนวน 562 แห่ง นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดระดับห้องสมุดประชาชนทั่วประเทศ พร้อมทั้งพัฒนาโครงสร้างของห้องสมุดเพื่อให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต โดยจัดสรรงบประมาณไปยังห้องสมุดแต่ละแห่ง

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนได้ออกประกาศ เรื่อง ต้นแบบคลังแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุดประชาชนอำเภอ เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2549 โดยประกาศให้ห้องสมุดประชาชนอำเภอ

จำนวน 446 แห่ง เป็นต้นแบบคลังแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นต้นแบบคลังแหล่งเรียนรู้ของห้องสมุดประชาชนและแหล่งเรียนรู้ประเภทอื่น และได้ดำเนินการเพื่อจัดทำต้นแบบคลังแหล่งเรียนรู้ของห้องสมุดประชาชนทุกประเภท โดยจัดทำเกณฑ์มาตรฐานต้นแบบคลังแหล่งเรียนรู้ปีงบประมาณ 2550 เพื่อส่งให้ห้องสมุดประชาชนทุกแห่งดำเนินการรวมทั้งให้ห้องสมุดแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามเกณฑ์ที่จัดส่งให้ และรายงานผลการดำเนินงาน ซึ่งเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2550 ได้มีประกาศสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน เรื่อง ต้นแบบคลังแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุดประชาชน และให้ห้องสมุดประชาชนจำนวน 345 แห่ง เป็นต้นแบบคลังแหล่งเรียนรู้ ปี 2550 สำหรับเกณฑ์ดังกล่าวมีดังนี้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	รายละเอียด	เกณฑ์
<p>1. ฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ตาม พรบ. การศึกษา แห่งชาติ มาตรา 25 ได้แก่ หองสมุด ประชาชน พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ หอศิลป์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้ ประเภทอื่นๆ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)</p>	<p>1.1 ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชื่อแหล่งเรียนรู้ / ชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น - สถานที่ตั้ง - กิจกรรมที่ให้บริการ / ความรู้ / องค์ความรู้ / ความชำนาญ - วัน เวลาที่ให้บริการ - ค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม / รับบริการ - ผู้รับผิดชอบ - ข้อมูลอื่นที่จำเป็น - ภาพประกอบ <p>1.2 การนำเสนอข้อมูล</p> <ul style="list-style-type: none"> - สื่อเอกสาร - สื่ออิเล็กทรอนิกส์ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ในพื้นที่บริการไม่น้อยกว่า 3 ประเภท จำนวน ไม่น้อยกว่า 10 แห่ง - มีข้อมูลพื้นฐาน ถูกต้อง ครบถ้วน ตามรายละเอียด ที่กำหนด
<p>2. การให้บริการข้อมูล</p>	<p>2.1 การให้บริการข้อมูลใน รูปเอกสาร</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) เอกสารแนะนำทั่วไป (2) ป้ายประกาศ (3) เอกสารแนะนำเฉพาะ แหล่งเรียนรู้ <p>2.2 การให้บริการข้อมูลใน รูปสื่ออิเล็กทรอนิกส์</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ซีดีรอม ซีเอไอ วีซีดี (2) เว็บไซต์ <p>2.3 การให้บริการข้อมูลใน รูปเทคโนโลยี การสื่อสาร</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) โทรศัพท์ (2) โทรสาร 	<ul style="list-style-type: none"> - มีหลักฐานการให้ บริการแหล่งเรียนรู้ ในเขตพื้นที่บริการ ไม่น้อยกว่า 3 ประเภท จำนวนไม่น้อยกว่า 10 แห่ง

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	รายละเอียด	เกณฑ์
	2.4 การให้บริการส่งต่อ เครือข่าย	- มีบริการส่งต่อให้กับ เครือข่าย เช่น การบันทึก แจ้งเครือข่าย แบบตอบรับ จากเครือข่าย
3. การเชื่อมโยงเครือข่าย การทำงานร่วมกันของ แหล่งเรียนรู้	3.1 การเชื่อมโยงเครือข่าย การทำงานร่วมกัน - การประชุม - การทำงานร่วมกัน - การจัดทำเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - การจัดกิจกรรมส่งเสริม การอ่านร่วมกัน ฯลฯ 3.2 การพัฒนาบุคลากร เครือข่าย	- มีหลักฐานการทำงาน เชื่อมโยงกับเครือข่ายไม่ น้อยกว่า 3 ประเภท จำนวน ไม่น้อยกว่า 10 แห่ง - มีการพัฒนาบุคลากร ของเครือข่ายอย่างน้อย 1 ครั้ง เช่น เชิญวิทยากร ภายนอกมาบรรยาย การ แลกเปลี่ยนข้อมูล การเปิด บล็อกในเว็บไซต์ กลุ่ม สนทนา ทัศนศึกษา ฯลฯ
4. ความพึงพอใจของ ผู้รับบริการคลังแหล่ง เรียนรู้ (ห้องสมุดประชาชน)	4.1 ความพึงพอใจของ ผู้รับบริการสารสนเทศ คลังเรียนรู้ - ด้านอาคารสถานที่ - ด้านสื่อเทคโนโลยี - ด้านสารสนเทศแหล่ง เรียนรู้ - ด้านการบริการ - ด้านการให้บริการของ เจ้าหน้าที่	- ร้อยละ 80 ของผู้รับ บริการมีความพึงพอใจ

นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดสร้าง “ห้องสมุดบ้านพ่อ” โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งตั้งอยู่บริเวณเดียวกับศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ และศูนย์สาคิตและส่งเสริมวิชาชีพระหว่างกลาง เป็นโครงการที่ตอบสนองของทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนภาคกลาง เหมาะสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนภาคกลาง และเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการต่างๆ ในพระราชดำริ ตลอดจนเป็นการจัดกิจกรรมห้องสมุดตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง โดยจำลองเนื้อหาจากหนังสือบ้านพ่อ

◆ กรุงเทพมหานคร มีห้องสมุดประชาชนในกำกับดูแลทั่วกรุงเทพจำนวน 26 แห่ง มีรถห้องสมุดเคลื่อนที่จำนวน 8 คัน มีบ้านหนังสือ ซึ่งเป็นห้องสมุดขนาดเล็กที่นำตู้คอนเทนเนอร์ขนาด 3 x 6 เมตร จำนวน 2 ตู้มาประกอบกัน จัดทำเป็นห้องสมุดมีลักษณะคล้ายบ้าน นำไปตั้งไว้ในชุมชนต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาและขยายการให้บริการด้านห้องสมุดในเชิงรุก เข้าถึงชุมชนให้เพิ่มมากขึ้นจำนวน 23 แห่ง และมีโครงการจะก่อสร้างเพิ่มเป็น 50 แห่ง โดยมีจุดมุ่งหมายให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองแห่งการอ่าน

กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการพัฒนาห้องสมุดประชาชนให้เป็นห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ (Discovery Learning Library) ซึ่งเป็นห้องสมุดในภาพลักษณ์ใหม่ ภายใต้นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษา เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้

ตลอดชีวิตของคนทุกวัย มีเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ที่ครบวงจร สะดวก รวดเร็ว ทำให้ผู้ใช้บริการได้รับความรู้และข้อมูลที่ตรงกับความต้องการในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สภาพแวดล้อมสดชื่นสวยงาม ทั้งภายในและภายนอกอาคาร บริการสืบค้นด้วยเทคโนโลยี สารสนเทศ ระบบอินเทอร์เน็ต บริการยืม-คืนแบบ One Stop Service บริการภาพยนตร์ ดุหนังฟังเพลง มีห้องทำการบ้าน Home Work Center และมุมบริการเครื่องดื่มน้ำพร้อมกิจกรรม ส่งเสริมที่หลากหลายต่อเนื่อง ให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเรียนรู้แบบ discovery learning center เพื่อให้ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต สังคม และชุมชน

ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ดังกล่าว ได้เปิดให้บริการแล้ว จำนวน 2 แห่ง คือ ที่สวนลุมพินี และที่ซอยพระนาง ใช้งบประมาณ แห่งละ 10 ล้านบาท และได้ดำเนินการเพิ่มห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ อีก 9 แห่ง ได้แก่ เขตดุสิต เขตสะพานสูง เขตทุ่งครุ เขตลาดกระบัง เขตบางกะปิ เขตสายไหม เขตมีนบุรี เขตบางขุนเทียน และเขต บางบอน โดยใช้งบประมาณแห่งละ 20 ล้านบาท ซึ่งจะดำเนินการ ครบทั้ง 9 แห่งในปี 2551

นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครยังมีโครงการจัดตั้ง ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กโดยเฉพาะ จำนวน 1 แห่ง ที่สวนจตุจักร โดยจะเน้นความเป็นห้องสมุดนานาชาติซึ่งรวบรวม หนังสือสำหรับเด็กไม่น้อยกว่า 40 ประเทศ มีมุมหนังสือและ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กพิการที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เช่น ฟังเสียงอย่างเดียว เป็นต้น

◆ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK Park) เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ตั้งอยู่บนชั้น 8 อาคารเซ็นทรัลเวิลด์ (อาคารใหม่) เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2548 โดยมีความมุ่งหมายให้เป็นต้นแบบของห้องสมุดมีชีวิต คือ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศสร้างสรรค์ ทันสมัย สะดวกในการเข้าถึงและใช้บริการเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลาย เป็นห้องสมุดที่มีทั้งหนังสือ ข้อมูล สื่อมัลติมีเดียหลากหลายรูปแบบ มีพื้นที่กิจกรรมนอกประสงค์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นพื้นที่สำหรับการสื่อสารทางศิลปวัฒนธรรม มีบรรยากาศที่สร้างสรรค์และเฟลิดเฟลีนกับการเรียนรู้ มีโครงสร้างและรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เข้ากับโลกสมัยใหม่

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ได้จัดโครงการ / กิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2549 ได้ดำเนินโครงการเทคนิคการสร้างสรรค e-Book ครั้งที่ 2 สืบเนื่องจากปีที่ผ่านมา และได้จัดประกวดการสร้างผลงาน e-Book หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภายใต้หัวข้อหลัก 3 ข้อคือ (1) พระพุทธศาสนาหรือศาสนาของเพื่อน (2) ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี สันทนาการ (ดนตรี กีฬา ท่องเที่ยว) (3) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร การแข่งขันแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทบุคคลทั่วไป ประเภทนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และประเภทนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะมีทั้งแบบเดี่ยวและแบบทีม และในปีนี้มีครูที่เข้าร่วมโครงการมากกว่า 1,000 คน

จัดให้มีการประกวดห้องสมุดมีชีวิต โดยเปิดโอกาสให้ห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดสาธารณะทั่วประเทศเข้าร่วมแข่งขันภายใต้เงื่อนไข 2 ประการ คือ 1) เป็นห้องสมุดที่เปิดให้บริการแก่สาธารณชนทั่วไปตลอดทั้งปี และ 2) เป็นห้องสมุดที่มีกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการอ่านกับชุมชน โดยอุทยานการเรียนรู้ได้คัดเลือกห้องสมุดที่มีคุณสมบัติครบถ้วนจำนวน 200 แห่ง และห้องสมุดที่ผ่านการคัดเลือกได้ส่งบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมอบรมเพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาห้องสมุดของตนเองจำนวน 2 ครั้ง

นอกจากนี้ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ได้พัฒนาเว็บไซต์ทางด้าน E-learning ด้วยระบบที่คิดค้นขึ้นเอง คือ Digital TKpark ด้วยการนำเทคโนโลยียุคใหม่มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ลักษณะใหม่ที่ไม่ยึดติดกับรูปแบบการเรียนรู้แบบเดิม โดยระบบจะจำลองสาระความรู้ต่างๆ ในอุทยานการเรียนรู้นำมาให้บริการบนโลกไซเบอร์ในลักษณะของภาพและเสียง ซึ่งได้รับการจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ โดยมีจุดเด่น คือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาษาต่างประเทศที่เรียกว่า TumbleBook ปัจจุบันเปิดให้บริการหนังสือดังกล่าวประมาณ 2,000 เล่ม

อย่างไรก็ตาม สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ได้ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ส่วนภูมิภาค ภาคละ 1 แห่ง ได้แก่ ภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดมหาสารคาม ภาคตะวันออกที่จังหวัดชลบุรี และภาคใต้ที่จังหวัดยะลาซึ่งได้เปิดบริการแล้ว

จัดให้มีการประกวดห้องสมุดมีชีวิต โดยเปิดโอกาสให้ห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดสาธารณะทั่วประเทศเข้าร่วมแข่งขันภายใต้เงื่อนไข 2 ประการ คือ 1) เป็นห้องสมุดที่เปิดให้บริการแก่สาธารณชนทั่วไปตลอดทั้งปี และ 2) เป็นห้องสมุดที่มีกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการอ่านกับชุมชน โดยอุทยานการเรียนรู้ได้คัดเลือกห้องสมุดที่มีคุณสมบัติครบถ้วนจำนวน 200 แห่ง และห้องสมุดที่ผ่านการคัดเลือกได้ส่งบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมอบรมเพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาห้องสมุดของตนเองจำนวน 2 ครั้ง

นอกจากนี้ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ได้พัฒนาเว็บไซต์ทางด้าน E-learning ด้วยระบบที่คิดค้นขึ้นเอง คือ Digital TKpark ด้วยการนำเทคโนโลยียุคใหม่มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ลักษณะใหม่ที่ไม่ยึดติดกับรูปแบบการเรียนรู้แบบเดิม โดยระบบจะจำลองสาระความรู้ต่างๆ ในอุทยานการเรียนรู้นำมาให้บริการบนโลกไซเบอร์ในลักษณะของภาพและเสียง ซึ่งได้รับการจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ โดยมีจุดเด่น คือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาษาต่างประเทศที่เรียกว่า TumbleBook ปัจจุบันเปิดให้บริการหนังสือดังกล่าวประมาณ 2,000 เล่ม

อย่างไรก็ตาม สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ได้ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ส่วนภูมิภาค ภาคละ 1 แห่ง ได้แก่ ภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดมหาสารคาม ภาคตะวันออกที่จังหวัดชลบุรี และภาคใต้ที่จังหวัดยะลาซึ่งได้เปิดบริการแล้ว

ตั้งแต่วันที่ 28 ธันวาคม 2549 ดังนั้น อุทยานการเรียนรู้ยะลา จึงเป็นอุทยานการเรียนรู้ภูมิภาคแห่งแรกของประเทศไทย จัดตั้งขึ้น เพื่อขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบทันสมัย ผสาน กลิ่นอายของท้องถิ่น และเป็นหนึ่งในโครงการเฉลิมพระเกียรติ ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ 60 ปี โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อเป็นศูนย์รวมกิจกรรม สร้างสรรค์ของสังคมแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ เพื่อสร้าง ขวัญกำลังใจเด็ก เยาวชน และประชาชนท่ามกลางความไม่สงบ และ เพื่อแสดงนวัตกรรมที่ผสมผสานเอกลักษณ์ท้องถิ่นกับเทคโนโลยี สากลที่ทันสมัย

สำหรับการดำเนินงานเกี่ยวกับอุทยานการเรียนรู้ยะลา ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ 3 ชุด ได้แก่ คณะกรรมการคัดเลือก หนังสือ คณะกรรมการคัดเลือกดนตรีและเพลง และคณะกรรมการ ออกแบบเนื้อหาและกิจกรรม เพื่อบริหารจัดการให้ห้องสมุดมีชีวิต ประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ ชาวยะลารวมทั้งเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกเนื้อหาสาระ ของหนังสือ เพลง และกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของคน ในพื้นที่ ซึ่งขณะนี้หนังสือรวม 10,200 เล่ม ในฐานะข้อมูล รวมการ จัดทำหนังสือท้องถิ่นหายากเกือบ 200 เล่ม รวบรวมเพลงท้องถิ่น 12 ประเภท อาทิ เพลงบรรเลงรองเง็ง เพลงดิเกฮูลู เพลงอนาซีส จำนวน 2,900 เพลง จัดทำหนังสือนิทานพื้นบ้านภาษาไทย และ ภาษายาวี จำนวน 12 เล่ม ซึ่งรวบรวมโดยนักวิชาการ และวาดภาพ โดยศิลปินในพื้นที่

ในส่วนของปฏิทินกิจกรรมจะมีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนทุกเดือน รวมทั้งยังมีกิจกรรมในการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ เช่น โครงการส่งเสริมการอ่านของเด็กปฐมวัยโดยภาษาถิ่นด้วยหนังสือเล่มแรก (Bookstart) โครงการสมุดภาพนิทานพื้นบ้าน เป็นต้น สำหรับอาคารอุทยาน ประกอบด้วยห้องสมุดมีชีวิต (Reading Park) ห้องฉายภาพยนตร์ (Mini Theatre) ลานสนามหญ้า (Open Square) ห้องสมุดสำหรับเด็กเล็ก ห้องประชุม และสำนักงานบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่

จากผลการดำเนินงานข้างต้น จะเห็นได้ว่า ทุกหน่วยงานได้พยายามดำเนินการขยายและพัฒนาห้องสมุดประชาชนให้เป็นที่แหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สร้างโอกาสในการเข้าถึงความรู้อย่างกว้างขวางน่าสนใจ

◆ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยรองศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา ลัจจานันท์ ได้ดำเนินการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย ในปี 2549 จากกลุ่มตัวอย่างห้องสมุดประชาชนทั่วประเทศ จำนวน 279 แห่ง และจากประชาชนผู้ใช้และไม่ใช้ห้องสมุดประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8,370 คน พบว่า ห้องสมุดประชาชนร้อยละ 41 มีบรรณารักษ์วิชาชีพวุฒิปริญญาบรรณารักษศาสตร์ จำนวน 1-2 คน ร้อยละ 48 ไม่มีเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ร้อยละ 96 ไม่มีพนักงานธุรการ ร้อยละ 56 ไม่มีภารโรง และในรอบปีที่ผ่านมาห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณต่ำกว่า 50,000 บาท ห้องสมุดประชาชนร้อยละ 40.6 มีคอมพิวเตอร์ 1-3 เครื่อง ในขณะที่ห้องสมุดร้อยละ 40.2

ไม่มีคอมพิวเตอร์ ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ
ห้องสมุดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้ไม่ใช้บริการห้องสมุด
ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี การศึกษาสูงสุด
ระดับประถมศึกษาและประกอบอาชีพอิสระ สำหรับสาเหตุที่ไม่ใช้
บริการห้องสมุดประชาชนนั้น ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าไม่มีเวลา
รองลงมา ได้แก่ สถานที่ตั้งของห้องสมุดอยู่ไกลหรือไม่สะดวกใน
การเดินทาง และไม่มีเวลาจำเป็นต้องใช้

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า มีห้องสมุดประชาชน
จำนวนไม่น้อยที่ขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณที่จะพัฒนา
ห้องสมุดประชาชนให้ก้าวหน้าทันสมัย อีกทั้งยังไม่สามารถจูงใจให้
ประชาชนเห็นประโยชน์ในการเข้าไปศึกษาหาความรู้ในห้องสมุด
ประชาชนเท่าที่ควร นอกจากนี้ ยังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ
เช่น งบประมาณที่จัดสรรให้แก่ห้องสมุดประชาชนโดยรวม
ยังต่ำอยู่ ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาห้องสมุดและบุคลากร
ปฏิบัติงานห้องสมุด บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ
ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องสมุด การจัดสรรงบประมาณ
ในการเข้าเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและคอมพิวเตอร์
ไม่ต่อเนื่อง และขาดการประชาสัมพันธ์จูงใจให้ประชาชนได้เห็น
ถึงประโยชน์ และเข้าใช้ห้องสมุดอย่างกว้างขวาง

2.2 พิพิธภัณฑ

พิพิธภัณฑที่เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่ให้บริการข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ โบราณคดี พืช สัตว์ ดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งในอดีตพิพิธภัณฑจัดตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมของมีค่าของประเทศ เพื่อแสดงความเจริญรุ่งเรืองทางศิลปวัฒนธรรม แต่เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกยุคปัจจุบัน จึงได้มีความพยายามดำเนินการในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อความรู้เท่าทันในสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ อารยธรรมใหม่ หรือศิลปวัฒนธรรมสมัยใหม่

พิพิธภัณฑที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีประมาณ 250 แห่ง อยู่ในสังกัดหน่วยงานราชการมากที่สุด คือประมาณร้อยละ 60 รองลงมา คือ ชุมชนและท้องถิ่นร้อยละ 22 เอกชนร้อยละ 15 และรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 3 แบ่งออกเป็น 10 ประเภท ได้แก่ 1) มหุขยวิทยาและชาติพันธุ์ 2) ศิลปะและโบราณคดี 3) อนุสรณ์สถาน 4) เฉพาะเรื่อง 5) พื้นบ้าน / ภูมิปัญญา 6) ธรรมชาติวิทยาและสิ่งแวดล้อม 7) แหล่งประวัติศาสตร์ 8) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 9) ศิลปะและประวัติศาสตร์ 10) เมืองโบราณ

ในที่นี้จะได้นำเสนอเฉพาะกรณีผลการดำเนินงานของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สถาบันพิพิธภัณฑการเรียนรู้แห่งชาติ พิพิธภัณฑท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร และพิพิธภัณฑเด็กกรุงเทพมหานคร

◆ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ได้ให้บริการการศึกษา สำหรับผู้เข้าชมด้วยนวัตกรรมและสื่อต่างๆ มีการนำเสนอ นิทรรศการถาวร ชั่วคราว และผลิตเอกสารทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำ และตอบข้อหารือทางวิชาการ ปัจจุบัน มีพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกระจายอยู่ในทุกภาคทั่วประเทศจำนวน 44 แห่ง อยู่ในกรุงเทพมหานคร 7 แห่ง ภาคกลาง 15 แห่ง ภาคเหนือ 8 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7 แห่ง และภาคใต้ 7 แห่ง นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการจัดทำรಥพิพิธภัณฑ์สัฎยจรหรือ โมบายมิวเซียมขึ้น โดยจำลองพิพิธภัณฑ์ประเภทโบราณวัตถุและให้ ความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ โดยรಥพิพิธภัณฑ์สัฎยจรจะเคลื่อนที่ไปจัด แสดงในที่ต่างๆ เช่น สถานศึกษา ห้างสรรพสินค้า ชุมชนท้องถิ่น สถานพินิจ เรือนจำ บ้านพักคนชรา เป็นต้น

บทที่ 3

◆ พิพิธภัณฑ์การเรี ยนรู้แห่งชาตื ลังกั ดสำนั กงาน บริหารและพั ฒนาอง ค์ความรู้ (อง ค์การมหาชน) มีเป้าหมาย เผยแพร่ ความรู้ในห มู่ ประชาชนและเยาวชนไทย รวมทั้ง สร้างความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่ อง มีการจัดแสดงที่มุ่งเน้นความเป็นมา ของผู้คนและวัฒนธรร มในดินแดนไทย และอุษาคเนย์ ซึ่ง ประกอบด้ว ยเนื้อหา 4 เรื่อง คือ 1) พิพิธภัณฑ์ประวัติธรรมชาตื ของอุษาคเนย์ 2) พิพิธภัณฑ์ผู้คนและวัฒนธรร มในอุษาคเนย์ 3) พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ของประเทศไทย 4) พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาไทยกับการพั ฒนาสังคมและความเปลี่ ยนแปลง สำหรั บการนำ เสนอเรื่องราวดั ่างๆ เป็นการนำ เสนอด้ว ยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งขณะนั้ (กุมภาพันธ์ 2551) อยู่ระหว่ าง การทดสอบระบบ

และเปิดให้ประชาชนเข้าชมได้โดยต้งนัดหมายล่วงหน้า

◆ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เป็นที่เก็บสะสมรวบรวมข้อมูลต่างๆ ของแต่ละพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ลังคมขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของผู้คนในแต่ละชุมชน จัดตั้งขึ้นตามเขตต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร มีการดำเนินงาน คือ จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนในโอกาสต่างๆ เช่น จัดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัดงานเทศกาลตามประเพณี จัดกิจกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ซึ่งในปี 2549 มีผู้รับบริการจำนวน 88,100 คน

◆ พิพิธภัณฑ์เด็กกรุงเทพมหานคร เป็นพิพิธภัณฑ์เด็กแห่งแรกของประเทศไทยและในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จัดตั้งขึ้นตามพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถที่ทรงปรารถนาให้เด็กไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง พิพิธภัณฑ์เด็กกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่ยึดแนวทางเด็กเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้หลากหลาย เน้นการได้ลงมือสัมผัสด้วยตนเอง และมีความสุขไปกับการเรียนรู้ อีกทั้งเป็นแม่แบบของการให้บริการการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนที่มีชีวิตชีวา มีการพัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัยและการให้บริการที่มีคุณภาพ เชื่อมโยงประสานกับการเรียนรู้ในโรงเรียน ศูนย์เยาวชน และชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศ โดยกรุงเทพมหานครได้มอบพิพิธภัณฑ์เด็กให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของมูลนิธิพิพิธภัณฑ์เด็ก ฯ

สำหรับการให้บริการด้านความรู้อย่างเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านวิทยาศาสตร์ กิจกรรมเด็กเล็ก เทคโนโลยีใกล้ตัว สันทนาการ ชีวิตของเรา วัฒนธรรมและสังคม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยในช่วงเดือนตุลาคม 2548 ถึงมีนาคม 2549 มีจำนวนผู้มาใช้บริการทั้งสิ้น 142,534 คน

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยของศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ลังษ์ศรี และคณะ พบว่า แม้จะได้มีความพยายามในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจ แต่ยังคงประสบปัญหา คือ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ในด้านการบริหารจัดการ บางแห่งขาดแผนการดำเนินงานทั้งในระยะสั้นและระยะยาวที่ชัดเจน บุคลากรมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งประชาชนและชุมชนขาดความเข้าใจในงานของพิพิธภัณฑ์ ประกอบกับการประชาสัมพันธ์มีน้อย และไม่มีกลยุทธ์ในการสร้างความสนใจ รวมทั้งงบประมาณที่จัดสรรให้ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร และการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

บทที่ 3

2.3 ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา

ด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ การเรียนรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเท่าทันโลกที่เปลี่ยนแปลง การจัดบริการการศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยี จึงเป็นการเสริมความรู้ที่เป็นประโยชน์และมีผลกระทบ
สำคัญต่อประชาชน

◆ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา เป็นหน่วยงานใน
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ดำเนินงานให้บริการ
ด้านนิทรรศการและกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ มีหน่วยงานกระจาย
อยู่ทุกภูมิภาค มีศูนย์ขนาดใหญ่ 3 แห่ง ตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานคร
ปทุมธานี และประจวบคีรีขันธ์ มีศูนย์ระดับจังหวัด 12 ศูนย์ อยู่ที่
ลำปาง นครสวรรค์ ขอนแก่น อุบลราชธานี สระแก้ว กาญจนบุรี
สมุทรสาคร พระนครศรีอยุธยา นครศรีธรรมราช ตรัง ยะลา
นครราชสีมา และได้ดำเนินการจัดตั้งเพิ่มขึ้นอีก 2 แห่ง ที่ร้อยเอ็ด
และสระบุรี

สำหรับกิจกรรมที่ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา
ดำเนินการมีหลายรูปแบบ ด้วยวัตถุประสงค์ เพื่อการเรียนรู้ด้าน
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเบื้องต้น ที่สามารถนำไปใช้ใน
ชีวิตประจำวัน ซึ่งมุ่งเน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์
การคิดแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ โดยในปี 2550 มีการ
ดำเนินงานใน 4 กิจกรรมหลัก คือ 1) กิจกรรมคาราวานท่องโลก
วิทยาศาสตร์ มีเป้าหมายการให้บริการตลอดปี 150,000 คน
ซึ่งในช่วง 5 เดือนมีผู้เข้ารับบริการ 35,187 คน 2) กิจกรรม
วิทยาศาสตร์กับชีวิต มีเป้าหมายการให้บริการจำนวน 49,500 คน
ในรอบ 6 เดือนมีผู้รับบริการแล้ว 49,727 คนซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่
กำหนดไว้ตลอดปี 3) กิจกรรมพันธมิตรวิทยาศาสตร์ ได้กำหนด
เป้าหมายผู้รับบริการ 45,000 คน และ 4) กิจกรรมส่งเสริม

กระบวนการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ มีเป้าหมายการให้บริการจำนวน 9,000 คน

อย่างไรก็ตาม จากการติดตามการดำเนินงาน พบว่าในการดำเนินงานดังกล่าวมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ คือ

- บุคลากรผู้ปฏิบัติงานไม่เพียงพอ และมีวุฒิไม่ตรงสายด้านวิทยาศาสตร์
- งบประมาณที่จัดสรรไม่เพียงพอที่จะพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้า การจัดทำสื่อใหม่ๆ หรือซ่อมบำรุงวัสดุอุปกรณ์
- ข้อจำกัดของกฎ ระเบียบราชการ ทำให้ไม่มีความคล่องตัวในการเบิกจ่ายงบประมาณ และไม่สามารถที่จะหารายได้เพื่อการดำเนินกิจกรรมภายในให้เกิดการพัฒนาอย่างจริงจัง
- ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในการซ่อมบำรุง รักษาอุปกรณ์ ทำให้จำนวนชิ้นงานที่ชำรุดไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้
- ขาดอุปกรณ์ให้ความรู้ในด้านเทคโนโลยีขั้นสูง ทำให้ไม่สามารถจัดนิทรรศการที่แสดงถึงองค์ความรู้ในส่วนของเทคโนโลยีขั้นสูงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น เทคโนโลยีการสื่อสารด้วยโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

บทที่ 3

2.4 สื่อเทคโนโลยี

การให้บริการการศึกษาตามอัธยาศัยผ่านสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งในที่นี้จะพิจารณาเฉพาะกรณีสื่อวิทยุ โทรทัศน์ เครื่องข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างกว้างขวาง โดย

ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ มีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

◆ การให้บริการผ่านสื่อวิทยุ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ได้ดำเนินการผลิตรายการเพื่อการศึกษา เผยแพร่ออกอากาศทางสถานีวิทยุศึกษาและวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยออกอากาศในช่วง 6.00–22.00 น. และมีการเผยแพร่รายการวิทยุโดยออกอากาศทางสื่ออินเทอร์เน็ตด้วย สำหรับการผลิตรายการในปี 2550 ได้ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา จำนวน 3,283 รายการ และผลิตรายการข่าววิทยุเพื่อการศึกษาจำนวน 364 รายการ นอกจากนี้ ยังได้ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อคนพิการ จำนวน 96 รายการ

◆ การให้บริการผ่านสื่อโทรทัศน์ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ได้ผลิตรายการเพื่อการศึกษาเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (สถานี ETV) ตั้งแต่เวลา 6.00–22.00 น. และเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ให้เป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว มีการจัดกิจกรรมเปิดสถานี ETV บ้านหลังใหญ่แห่งการเรียนรู้ เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2549 และได้ขยายช่องทางการรับชม โดยการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ในรอบ 6 เดือนของ ปี 2550 ได้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา จำนวน 1,504 รายการ และผลิตรายการโทรทัศน์/วีดิทัศน์เพื่อคนพิการ จำนวน 17 รายการ

◆ การให้บริการผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ได้บริการผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 4 เว็บไซต์ ได้แก่ TV Online ทาง www.etvthai.tv Radio Online ทาง www.moeradiothai.net สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการทาง www.braille-cet.in.th และให้บริการสื่อการศึกษาทาง www.ceted.org มีการผลิตสื่อมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา จำนวน 14 เรื่อง

แม้การบริการผ่านสื่อเทคโนโลยีจะสามารถเข้าถึงประชาชนได้มากมายหลายกลุ่ม แต่ยังคงมีปัญหาบางประการที่ต้องแก้ไข กล่าวคือ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) ต้องใช้อุปกรณ์ในการรับสัญญาณ จึงเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่สามารถรับบริการได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรก็ไม่เพียงพอ

บทที่ 4

สรุปและข้อเสนอแนะ

การติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัย พิจารณาสาระจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 3 ระบบการศึกษา หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา และหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดประเด็นในการติดตาม 2 ประเด็นหลัก คือ 1) การจัดการเรียนรู้นอกระบบ ครอบคลุม 4 เรื่อง คือ (1) หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้นอกระบบและการวัดและประเมินผลผู้เรียน (2) การเทียบโอนผลการเรียนรู้ (3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (4) มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ และ 2) การเรียนรู้อัตนศึกษา ซึ่งดำเนินการจัดบริการแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการจัดและส่งเสริมการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัย ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้รับความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ยังคงไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย โดยมีผลสรุปและข้อเสนอแนะดังนี้

บทที่ 4

สรุปผลการดำเนินงาน

1. การจัดการเรียนรู้นอกระบบ

1.1 หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน

1.1.1 หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

เป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม ซึ่งหน่วยงานหลักที่จัดการศึกษานอกระบบ คือ สำนักบริหารงาน การศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) มีการดำเนินการจัดและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้นอกระบบในหลักสูตรการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพ การส่งเสริมการรู้หนังสือ และการจัดการศึกษาต่อเนื่องเพื่อพัฒนา ศักยภาพคน ตามความต้องการและสภาพท้องถิ่น ประกอบด้วย การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน กศน. ได้ดำเนินการพัฒนา หลักสูตรที่หลากหลาย โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดทำ หลักสูตรบูรณาการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต โดยได้จัดทำหลักสูตร การศึกษาเพื่อชีวิตที่ไม่อิงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้แผนแม่บท ชุมชนในการจัดทำหลักสูตร พัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตรเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งหลักสูตรระยะสั้นตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

สำหรับหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจในการจัดการศึกษา
นอกระบบ คือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดการศึกษา
นอกระบบในลักษณะการฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะในรูปแบบของวิชาชีพ
ระยะสั้น โดยมุ่งเน้นผู้มีสมรรถนะเฉพาะทางในการประกอบอาชีพ
พัฒนาอาชีพเดิม อาชีพเสริม หรือเปลี่ยนอาชีพใหม่ มีโครงสร้าง
หลักสูตรเป็นหน่วยสมรรถนะหรือกลุ่มสมรรถนะของอาชีพนั้นๆ
โดยได้กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีหน้าที่
กำหนดและเปลี่ยนแปลงกรอบมาตรฐานหลักสูตร ส่วนสถานศึกษา
มีหน้าที่อนุมัติหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร ประเมินหลักสูตร
ปรับปรุงมาตรฐานคุณภาพการฝึกอบรมตามความเปลี่ยนแปลง
ของมาตรฐานวิชาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะ

กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการจัดและส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และความต้องการของชุมชน โดย
จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรระยะสั้น แบ่งเป็น 4 หมวดวิชา ได้แก่
หมวดวิชาอุตสาหกรรม หมวดวิชาคหกรรม หมวดวิชาพาณิชยกรรม
และหมวดวิชาศิลปกรรม ซึ่งอิงระเบียบ กฎเกณฑ์ตามสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา นอกจากนี้ ยังได้จัดอบรมวิชาชีพ
ระยะสั้นให้แก่ชุมชน โดยร่วมกับสถานศึกษา วัด ทัศนสถาน เป็นต้น
และได้ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรต่างๆ ให้มีคุณภาพ
สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ส่วนสำนักบริหารงานคณะกรรมการ
ส่งเสริมการศึกษาเอกชนซึ่งไม่ใช่หน่วยงานจัดการศึกษาได้จัดทำ
หลักสูตรต้นแบบสำหรับใช้ในโรงเรียนเอกชน และได้จัดทำกรอบ
เพื่อติดตามการใช้หลักสูตร

อย่างไรก็ตาม แม้จะได้มีการพัฒนาหลักสูตรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายได้เท่าที่ควร อีกทั้งบุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากนี้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

1.1.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีเป้าหมายจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดสาระการเรียนรู้และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน รวมทั้งจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ ซึ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามเป้าหมายดังกล่าว ได้มีการดำเนินงานโดยจัดให้มีการพบกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอนโดยเข้ารับการฝึกอบรมตามสถานที่และเวลาที่กำหนด มีการเรียนรู้จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และแหล่งเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดบริการ และยังได้มีการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้มีหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคกล่าวคือ กลุ่มเป้าหมายไม่มีเวลาเรียนเนื่องจากต้องประกอบอาชีพ และมีการออกกลางคันเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ การจัดการศึกษาทักษะอาชีพยังมีวัสดุ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ไม่เพียงพอ

1.1.3 การวัดและประเมินผลผู้เรียน มีเป้าหมายคือ ปรับเปลี่ยนวิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 26 ซึ่งได้กำหนดให้

สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของ
ผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การรวม
กิจกรรม การทดสอบ ควบคุมไปในกระบวนการเรียนการสอนตาม
ความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ซึ่งหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องก็ได้พยายามพัฒนาระบบการวัดและประเมินผล
จะเห็นได้จากสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนได้พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน
โดยกำหนดสัดส่วนคะแนนระหว่างภาคเรียนต่อปลายภาคเป็น
60 : 40 และใช้ข้อสอบจากระบบคลังข้อสอบในการประเมิน
ปลายภาค สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีการประเมิน
รายวิชาด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลายครอบคลุมมาตรฐาน
รายวิชา ส่วนกรุงเทพมหานครประเมินผลเป็นรายวิชาโดยมี
เครื่องมือวัดผลระหว่างภาคเรียนและสิ้นสุดการเรียน ครอบคลุม
ทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย โดยกำหนดผู้ผ่านการประเมิน
ต้องมีผลการเรียนอยู่ในระดับไม่น้อยกว่าร้อยละ 50

บทที่ 4

จากการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ดังกล่าว จะเห็น
ได้ว่าทุกหน่วยงานพยายามพัฒนารูปแบบและวิธีการวัดและ
ประเมินผล แต่ก็ยังพบปัญหา คือ เครื่องมือในการวัดและประเมินผล
ไม่สอดคล้องกับศักยภาพผู้เรียน และเกณฑ์การวัดและประเมินผล
ก็ไม่เหมาะสมกับผู้เรียนด้วย

1.2 การเทียบโอนผลการเรียนรู้ มีเป้าหมายการเทียบโอน
ผลการเรียนและการเทียบระดับการศึกษา ตลอดจนการจัดทำกฎ
ระเบียบ และเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียน และการเทียบระดับ

การศึกษา ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินงาน คือ
สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ
การเทียบระดับการศึกษาได้จัดทำหลักเกณฑ์ วิธีการเทียบระดับ
การศึกษา และได้พัฒนาการเทียบระดับการศึกษาในระดับ
ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย
ซึ่งจากการดำเนินการเทียบระดับการศึกษา พบว่า ในปี 2550 มี
ผู้สมัครเข้ารับการประเมินมากกว่าปี 2549 แต่ร้อยละของผู้ผ่าน
การประเมินกลับน้อยกว่าในปี 2549 ส่วนสำนักงานคณะกรรมการ
การอาชีวศึกษา ได้จัดทำหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียน
โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์
และการเทียบโอนผลการเรียนรู้ (รายวิชา / กลุ่มวิชา) สถานศึกษา
เป็นผู้ทำการประเมินในรูปแบบของคณะกรรมการเทียบโอนความรู้
และประสบการณ์ โดยดำเนินการเทียบโอนสู่หน่วยกิต สามารถ
ลงทะเบียนเพื่อเทียบโอนได้ไม่เกิน 2 ใน 3 ของจำนวนหน่วยกิต
ตามโครงสร้างหลักสูตร

จากการดำเนินงานเทียบโอนดังกล่าว พบว่า ยังมีความ
ยุ่งยาก รวมทั้งบุคลากรขาดความเข้าใจ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
มีหลากหลายยุ่งยากต่อการใช้ เกณฑ์การให้คะแนนละเอียด
เกินไป รวมทั้งการประเมินโดยการเขียนตอบก็ไม่สัมพันธ์กับ
คุณลักษณะของผู้เข้ารับการประเมิน นอกจากนี้ การจัดทำแฟ้ม
สะสมงานยังไม่ชัดเจนและไม่สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมิน ส่วน
การเทียบระดับการศึกษาต้องตั้งคณะกรรมการที่มีความสามารถ
เฉพาะด้านที่จะประเมินซึ่งหาได้ค่อนข้างยาก ในขณะที่ค่าใช้จ่ายใน
การดำเนินการประเมินเทียบระดับไม่สัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่เก็บ

จากผู้ขอรับการประเมิน

1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนใน 5 วิชาหลัก คือ ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนทุกวิชาต่ำกว่าร้อยละ 50 และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบในระดับประเทศ และจากการทดสอบประเมินคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 5 หมวดวิชา ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พัฒนาสังคมและชุมชน และภาษาอังกฤษ ด้วยเครื่องมือที่ กศน. พัฒนาขึ้น พบว่า มีเพียงวิชาภาษาไทยที่ผู้เรียนทำคะแนนได้ถึงร้อยละ 50 ส่วนวิชาอื่นๆ ทำได้ไม่ถึงร้อยละ 50 โดยเฉพาะวิชา คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ได้คะแนนในรวร้อยละ 30 เท่านั้น

ปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนต่ำ เพราะผู้เรียนไม่มีเวลาเรียนเท่าที่ควร เนื่องจากต้องประกอบอาชีพ นอกจากนี้ บุคลากรของสถานศึกษายังมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้การเรียนการสอนไม่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งขาดการกำกับ นิเทศ ติดตาม อย่างใกล้ชิด

1.4 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ เป้าหมายคือ มีมาตรฐานการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบ และเพื่อรองรับการ

ประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยที่สำนักบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจโดยตรงในการจัดการศึกษา นอกกระบบ จึงได้ดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน และได้นำไปทดลองใช้ในสถานศึกษา แล้วจึงนำกลับมาทบทวน ปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสม และในวันที่ 10 ตุลาคม 2550 ก็ได้มี ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยกำหนดเป็น 3 ด้าน 9 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้เรียน / ผู้รับบริการ มีจำนวน 3 มาตรฐาน มาตรฐานด้านกระบวนการ มีจำนวน 2 มาตรฐาน และมาตรฐานด้านปัจจัย มีจำนวน 4 มาตรฐาน อย่างไรก็ตาม การที่จะขอรับการประเมินคุณภาพภายนอกจำเป็นต้องมีการ ประสานการดำเนินงานร่วมกับ สมศ. เพื่อกำหนดมาตรฐานและ ตัวบ่งชี้ที่จะรับการประเมินภายนอก ดังนั้น จึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไข มาตรฐานและตัวบ่งชี้ร่วมกับ สมศ. ในระยะต่อไป

2. การจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

การจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัยมีเป้าหมายเพื่อสร้างโอกาส และทางเลือกให้คนสามารถศึกษาหาความรู้ตามความสนใจ โดย การจัดบริการแหล่งเรียนรู้ที่ประชาชนเข้าถึงได้สะดวก และขยาย แหล่งเรียนรู้ให้สามารถบริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง พร้อมทั้ง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความก้าวหน้าทันสมัย ซึ่งในที่นี้จะนำเสนอ เฉพาะกรณีห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วิทยาศาสตร์ เพื่อการศึกษา และการให้บริการผ่านสื่อเทคโนโลยี

2.1 ห้องสมุดประชาชน ปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้พยายามพัฒนาห้องสมุดประชาชนให้เป็นห้องสมุดที่ทันสมัย มีชีวิตชีวา กล่าวคือ สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ได้ดำเนินการพิจารณาห้องสมุดประชาชนเข้าร่วมโครงการห้องสมุดมีชีวิต 162 แห่ง อบรมบรรณารักษ์ และจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ดำเนินงานห้องสมุด มีการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ติดตั้งห้องสมุดสำเร็จรูปพร้อมวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องตามโครงการห้องสมุดชุมชนของการเคหะแห่งชาติ นอกจากนี้ ได้พัฒนาห้องสมุดมีชีวิตจำนวน 9 แห่ง และพัฒนาเพิ่มอีก 40 แห่ง อีกทั้งพัฒนาห้องสมุดประชาชน 12 แห่ง และศูนย์บริการการศึกษาตามอัธยาศัย 1 แห่ง ให้เป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเชื่อมโยงห้องสมุดทั่วประเทศ และได้จัดทำฐานข้อมูลทั่วประเทศ 889 แห่ง รวมทั้งได้จัดทำทำเนียบห้องสมุดประชาชนทั่วประเทศ ซึ่งดำเนินการแล้ว 562 แห่ง

นอกจากนี้ ได้ออกประกาศ เรื่อง ต้นแบบคลังแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุดประชาชนอำเภอ มีห้องสมุดประชาชนอำเภอจำนวน 446 แห่งได้เป็นต้นแบบคลังแหล่งเรียนรู้ และได้จัดทำต้นแบบคลังแหล่งเรียนรู้ในห้องสมุดประชาชนทุกประเภท โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานต้นแบบคลังแหล่งเรียนรู้ ปีงบประมาณ 2550 และได้ประกาศให้ห้องสมุดประชาชนจำนวน 345 แห่งเป็นต้นแบบคลังแหล่งการเรียนรู้ในปี 2550 ในขณะที่กรุงเทพมหานครซึ่งมีห้องสมุดประชาชนในกำกับดูแล จำนวน 26 แห่ง

มีรหัสห้องสมุดเคลื่อนที่ 8 คัน และบ้านหนังสือ 23 แห่ง โดยมีโครงการจะเพิ่มเป็น 50 แห่ง นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาห้องสมุดประชาชนให้เป็นห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ โดยเปิดให้บริการแล้ว 2 แห่ง คือ ที่ซอยพระนางและที่สวนลุมพินี และกำลังดำเนินการเปิดเพิ่มอีก 9 แห่งซึ่งจะแล้วเสร็จ ในปี 2551

สำหรับสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK Park) ซึ่งเป็นต้นแบบของห้องสมุดมีชีวิตได้ดำเนินโครงการ/กิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการเทคนิคการสร้างสรรค์ e-Book หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จัดประกวดห้องสมุดมีชีวิต โดยเปิดโอกาสให้ห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดทั่วไปเข้าร่วมแข่งขัน รวมทั้งได้มีการพัฒนาเว็บไซต์ทางด้าน e-Learning ด้วยระบบ Digital TK Park โดยระบบจะจำลองสาระความรู้ต่างๆ ในอุทยานการเรียนรู้มาให้บริการบนโลกไซเบอร์ ปัจจุบันเปิดให้บริการหนังสือดังกล่าว จำนวน 2,000 เล่ม นอกจากนี้ ได้ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ส่วนภูมิภาค ภาคละ 1 แห่ง ได้แก่ ภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกที่จังหวัดมหาสารคาม ภาคตะวันออกที่จังหวัดชลบุรี และภาคใต้ที่จังหวัดยะลา ซึ่งได้เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการแล้วเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2549

อย่างไรก็ตาม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย พบว่า ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณที่จะพัฒนาห้องสมุดให้มีความก้าวหน้า

ทันสมัย อีกทั้งยังไม่สามารถจูงใจให้ประชาชนเห็นประโยชน์และเข้าใช้ห้องสมุดเท่าที่ควร นอกจากนี้ บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องสมุด อีกทั้งการเข้าคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงก็ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

2.2 พิพิธภัณฑ เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่ให้บริการข้อมูลข่าวสาร ความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ โบราณคดี พืช สัตว์ ดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งในอดีตพิพิธภัณฑจัดตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมของมีค่าของประเทศ เพื่อแสดงความเจริญรุ่งเรืองทางศิลปวัฒนธรรม แต่เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกยุคปัจจุบัน จึงได้มีการมีความพยายามดำเนินการในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อความรู้เท่าทันในสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ อารยธรรมใหม่ หรือศิลปวัฒนธรรมสมัยใหม่ เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ซึ่งปัจจุบันมีอยู่ทุกภาคทั่วประเทศ และได้ดำเนินการจัดให้มีรถพิพิธภัณฑสัญจร เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ โดยจะเคลื่อนที่ไปจัดแสดงในที่ต่างๆ เช่น สถานศึกษา ห้างสรรพสินค้า ชุมชนท้องถิ่น สถานพินิจ เรืออนา เป็นต้น พิพิธภัณฑการเรียนรู้แห่งชาติมีการจัดแสดงที่มุ่งเน้นความเป็นมาของผู้คนและวัฒนธรรมในดินแดนไทย และอุษาคเนย์ ซึ่งมีการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย พิพิธภัณฑท้องถิ่นกรุงเทพมหานครเป็นที่เก็บสะสมรวบรวมข้อมูลต่างๆ ของแต่ละพื้นที่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน พิพิธภัณฑเด็กกรุงเทพมหานครเป็นพิพิธภัณฑเด็กแห่งแรกของประเทศไทย

และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่ยืด
แนวทางเด็กเป็นศูนย์กลาง มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการ
ลงมือสัมผัสด้วยตนเอง และมีความสุขไปกับการเรียนรู้

แม้พิพิธภัณฑ์จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ แต่ยังคงมี
ปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ในด้านบริหารจัดการ อีกทั้ง
บุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านต่างๆ
ประกอบกับประชาชนและชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในงานของ
พิพิธภัณฑ์ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์น้อยและขาดกลยุทธ์ในการ
ประชาสัมพันธ์

2.3 ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา เป็นหน่วยงานใน
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ดำเนินงานให้บริการ
ด้านนิทรรศการและกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ มีหน่วยงานกระจาย
อยู่ทุกภูมิภาค กิจกรรมที่ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาดำเนินการ
มีหลายรูปแบบ ด้วยวัตถุประสงค์ เพื่อการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีเบื้องต้นที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมุ่งเน้น
กระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา และ
ความคิดสร้างสรรค์ โดยในปี 2550 มีการดำเนินงานใน 4 กิจกรรม
หลัก คือ 1) กิจกรรมคาราวานท่องโลกวิทยาศาสตร์ 2) กิจกรรม
วิทยาศาสตร์กับชีวิต 3) กิจกรรมพันธมิตรวิทยาศาสตร์ และ
4) กิจกรรมส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิทยาศาสตร์

การดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา
มีปัญหาอุปสรรคไม่แตกต่างจากแหล่งเรียนรู้อื่นมากนัก กล่าวคือ
บุคลากรผู้ปฏิบัติงานไม่เพียงพอ และมีวุฒิไม่ตรงสายวิทยาศาสตร์

ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในการซ่อมบำรุงรักษา อุปกรณ์ งบประมาณที่จัดสรรไม่เพียงพอที่จะพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้า และมีข้อจำกัดของกฎ ระเบียบราชการ ทำให้ไม่มีความคล่องตัวในการเบิกจ่ายงบประมาณ และไม่สามารถที่จะหารายได้ เพื่อการดำเนินกิจกรรมภายในให้เกิดการพัฒนาอย่างจริงจัง

2.4 สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างกว้างขวาง โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ซึ่งในปัจจุบันศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ได้ผลิตรายการเพื่อการศึกษาผ่านสื่อวิทยุโดยออกอากาศทางสถานีวิทยุศึกษา และวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สื่อโทรทัศน์เผยแพร่ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (สถานี ETV) และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 และได้ขยายช่องทางรับชมโดยเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ ยังให้บริการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จำนวน 4 เว็บไซต์

การให้บริการผ่านสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) ต้องมีอุปกรณ์ในการรับสัญญาณ จึงเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่สามารถรับบริการได้อย่างทั่วถึง ขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดการส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีที่จัดบริการให้แก่ประชาชนทั่วไปเท่าที่ควร อีกทั้งงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานที่จัดและสนับสนุนการศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัยทั้งหน่วยนโยบายและหน่วยปฏิบัติ ได้พยายาม ดำเนินการหลากหลายโครงการเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ซึ่งจากการติดตามและประเมินผล พบว่า แม้การดำเนินงานจะได้รับความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่บรรลุผลลัพธ์สุดท้าย คือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งนี้เพราะ ยังมีปัญหาอีกหลายประการที่ต้องแก้ไข ดังนั้น เพื่อคลี่คลายปัญหา ต่างๆ จึงควรเร่งดำเนินงานดังนี้

การจัดการเรียนรู้นอกระบบ

- 1) ควรศึกษาเชิงลึกให้ทราบถึงหลักสูตรที่สามารถ ตอบสนองความต้องการ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งศึกษาถึงผลกระทบของหลักสูตรในทุกมิติ เพื่อใช้เป็นข้อมูล ในการตัดสินใจกำหนดหลักสูตร
- 2) ควรดำเนินการฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรของ สถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง
- 3) ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับวิถีชีวิต และลักษณะอาชีพ ของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้เหมาะสม
- 4) เร่งประชาสัมพันธ์พันธธสร้างความรู้ความเข้าใจ และ ความตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพ ของประชาชน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม

5) ในการเทียบโอนผลการเรียนรู้ หน่วยนโยบายและหน่วยปฏิบัติการควรมีการชักซ้อมความเข้าใจกันอย่างชัดเจน เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

6) ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเทียบโอนผลการเรียน / เทียบระดับการศึกษา แล้วนำผลการศึกษามาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

7) ไม่ควรปรับเปลี่ยนบุคลากรของสถานศึกษาบ่อยนัก เพราะจะทำให้การเรียนการสอนไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

8) ควรเร่งรัดดำเนินการจัดทำมาตรฐานและตัวบ่งชี้เพื่อการประกันคุณภาพภายนอก เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติของสถานศึกษาและการประเมินภายนอก

การจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

1) ควรจัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้แก่ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

2) ควรพัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3) เร่งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เห็นถึงประโยชน์และเข้าศึกษาหาความรู้ในแหล่งเรียนรู้ที่จัดบริการอย่างต่อเนื่อง

4) ควรจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่เป็นโทรทัศน์สาธารณะ (Free TV)

บรรณานุกรม

กรุงเทพมหานคร. แผนบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.

2548 - 2551. กรุงเทพฯ, 2548.

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. สำนักบริหารงานการศึกษา

นอกโรงเรียน. **มองผ่านเส้นทาง กศน.เพื่อน**

เรียนรู้ ปิงประมาณ 2549. กรุงเทพฯ.

_____. สำนักบริหารงานศึกษานอกโรงเรียน. **6 เดือน**

กศน. เพื่อนเรียนรู้ 2550. กรุงเทพฯ : รัชสีการพิมพ์,

2550.

_____. สำนักบริหารงานศึกษานอกโรงเรียน. **บทสรุปสำหรับผู้**

บริหาร การวิจัย เรื่อง การศึกษาความครอบคลุม

และคุณภาพในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

ระดับหมู่บ้านของสำนักบริหารงานศึกษานอก

โรงเรียนและพันธมิตร. กรุงเทพฯ, 2550.

_____. สำนักบริหารงานศึกษานอกโรงเรียน. **สรุปการ**

ติดตามผลยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อการเรียนรู้ตลอด

ชีวิต. กรุงเทพฯ (เอกสารโรเนียว), มปป.

_____. **แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษานอกระบบและ**

การศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

พ.ศ. 2549-2551. กรุงเทพฯ : รัชสีการพิมพ์, 2549.

_____. **มองหน้า มองหลัง ครึ่งปี กศน.49.** กรุงเทพฯ :

รัชสีการพิมพ์, 2549.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **รายงานการวิจัย การพัฒนา
มาตรฐานห้องสมุดประชาชนที่เหมาะสมสำหรับ
ประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดีการพิมพ์
จำกัด, 2549.

.....**รายงานการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุด
ประชาชนในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : บริษัทเพลนิ
สตูดิโอ จำกัด, 2550.

.....**รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพการดำเนินงานเทียบโอน
ผลการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ :
บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2550.

.....**มาตรฐานการศึกษาของชาติ.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วน
จำกัด สหાયบล็อกและการพิมพ์, 2548.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **ข้อมูลพื้นฐานและงานสำคัญที่ดำเนินการ
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 ของกระทรวง
ศึกษาธิการ.** กรุงเทพฯ (เอกสารโรเนียว), 2549.

อินเทอร์เน็ต

<http://www.moe.go.th>

<http://www.onec.go.th>

<http://www.nfe.go.th/>

<http://www.vec.go.th>

<http://www.onesqa.or.th/>

<http://www.bma.go.th/info>

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.อำรุง จันทวานิช

เลขาธิการสภาการศึกษา

นางสุรางค์ โพธิ์พุกษาวงศ์

ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา

ดร.อุมาพร หล่อสมฤดี

ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

ผู้พิจารณารายงาน

รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย นิรัญทวี

รองศาสตราจารย์ระดับ 9

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ดร.อุมาพร หล่อสมฤดี

ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

นางเพ็ญจันทร์ นครินทร์

หัวหน้ากลุ่มประเมินผลการจัดการเรียนรู้

ผู้รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และเขียนรายงาน

นางเพ็ญจันทร์ นครินทร์

นางสาวจิรศรี อนุวัชกุล

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช่หนังสือเล่มนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

